

КӨКҮЛ ЖАМАНКУЛОВ

ЖЫЛДЫЗЫМ

МОЯ ЗВЕЗДА

Автор жөнүндө

Көкүл Жаманкулов республикалык басма сөздө жыйырма жылдан ашуун эмгектенип, акыры доор өзгөрүп, өз айылынан алгачкылардан болуп үй-бүлөлүк үлүшүн алып, “Талант” жеке дыйкан чарбасын түзүп, колуна калемин түшүрбөй, эмгек үзүрүн көрүп келет. Акын бул жыйнагын мына ошо таман акы — маңдай теринен топтогон өз каражатына чыгарды.

К.Жаманкулов Кыргызстан Эркин Жазуучулар бирлигинин жана Журналисттер Союзунун мүчөсү.

Об авторе

Более двадцати лет работал Кокул Жаманкулов в республиканских средствах массовой информации. И тогда, когда начали происходить коренные изменения в обществе, он одним из первых выступил с поддержкой аграрной реформы в стране, получив свою семейную земельную долю, создал крестьянское хозяйство “Талант”. Но его основное жизненное призвание — создавать новые произведения. Этот сборник стихов поэта выпущен за счет его собственных средств.

К.Жаманкулов является членом Союза писателей и Союза журналистов Кыргызской республики.

КӨКҮЛ ЖАМАНКУЛОВ
(Шамшыдин)

ЖЫЛДЫЗЫМ
ырлар

МОЯ ЗВЕЗДА
СТИХИ

Кант 1998

ББК 84 Ки 7-5

Ж-26

Жаманкулов К.

Жылдызым — Моя звезда. Ырлар. Стихи. Кыргыз жана орус тилдеринде. На кыргызском и русском языках.

Тирүүлүктө ар бир адамдын маңдайына бүткөн өз жылдызы болот эмеспи. Анын сыңарындай акындын жылдызы да анын өтөгөн күнүндө, учурунда, келечегинде — ырларында. Бул жаңы жыйнактагы чыгармаларда мына ушул түбөлүк түйшүктөр көркөм дүйнөнүн элегинен өткөрүлөт.

У каждого человека своя звезда. У поэта она в его вчерашнем, настоящем и будущем, в его мыслях, скачущих, опережая ход времени. В этом сборнике автор старается силой своего слова пропустить все эти вечные понятия через сито художественного мира.

Ж 4702300200-97

ББК 84 Ки 7-5

АЛА-ТООГО

Убара тартып көп өлкө,
Уча албай жүрсө космоско.
Ууктай бекем сайылган,
Учтарың турат космосто!

Эскини чечип, жаңырдың,
Эгемен алган кезекте.
ООНдун катарына сен,
Орношуп-кирдиң эсепке.

Ааламда бүтүн тааныды:
“Ала-Тоо” - десе — “Кыргыз” - деп,
“Акаев” - десе — “Туңгуч” - деп,
“Аны үчүн келип турбуз” - деп...

Төбөбүз көккө тең экен,
Жолубуз деги кең экен.
Куу турмуш күндөп оңолор,
Кут болсун дооруң — БЕРЕКЕМ!

1997 ж.

Жаманкулов К.

БУЛБУЛГА

Ала-Тоо турат ар кылым —
Атасы кыргыз калкынын.
Ысык-Көл толкуйт ар кылым —
Энеси кыргыз калкынын.
Экөө тең менин ырысым,
Экөө тең менин алтыным!

Андыктан биздер бактылуу,
Алдыда баары бар туру:
Жашоонун болгон булагы,
Жашыл төр, Соң-Көл, Күн нуру.
Шаңданып мукам үн менен,
Шаңшып өт, кыргыз Булбулу!

1997-ж.

КЫРГЫЗСТАН

Токчулук күткөн пейлинен,
Топуктуу кыргыз эли экен.
Токою тоосун кучактап,
Толукшуп жаткан жери экен!

Манастан калган Ата-Журт,
Мамлекет делди эгемен.
Маараке болуп, чакырса,
Марска жетем эми мен!...

Ал кезден калган мамыда,
Аккула турат байланып.
Ала-Тоо, Ысык-Көлүнө,
Ак шумкар конду айланып.

Кырыңда кызыл гүл болуп,
Кылтыйып чыкты алтыны.
Кыйлага жетти заматта,
Кремнийдин артыгы...

Манастан келген Кызыл туу,
Дүйнөлүк Улуу көчтө экен.
Түндүгүн бийик көтөрүп,
Дүңгүрөп алга өтсө экен!

1997-ж.

ЫСЫК-АТА — ТУУГАН ЖЕР

Ары жагы болуп Суусамыр,
Аркайган тоолуу Тууган жер.
Аңкыган беттен абалтан,
Арашан атып турган жер.

Чокчойгон ташы элестейт:
Чоң Чүйгө салып турнабай,
Чоң атам Төкө жол карап,
Чокуга чыгып тургандай.

Сан жылкы айдап сайында,
Сабалап атам жүргөн жер.
Сабааны бышып, шаңданып,
Санаалаш теңин сүйгөн жер.

Эстеген сайын апамды,
Эстеген сайын атамды.
Эшикке чыгып караймын,
Элжиреп Ысык-Атамды.

Сагынган сайын апамды,
Сагынган сайын атамды.
“Бөксөгө” жетип турсам дейм,
Бөксөртүш үчүн азамды.

Сандалып элге айтамбы,
Сандаган кайгы-капамды.
Сабырлаш болуп жаралган
Садагам Ысык-Атамбы!...

Өрдөштөн түшкөн ак булак,
Өзөндү карай жүгүргөн.
Эңкейип ичкен өмүр суу,
Эгерим кетпес жүлүндөн.

Каймактан бүткөн ыр чыгар,
Калемим сенде Тууган жер.
Кайыгып кетпес көзүмдөн,
Карегим сенде Тууган жер!

1997-ж.

ЖЫРГАДЫ ЭЭ КӨЛҮМ, ЖЫРГАДЫ

Аңсаган Көлгө түшөт бейм,
Аскадан аркар-кулжалар.
Айланып Көлгө сүзөт бейм,
Асмандан ак куу-турналар.
Ай толгон чакта жайнайт бейм,
Ак мончок болуп түндө алар...

Түш ченде турсам, кыз келип,
Чечинди Көлгө түшкөнү.
Томпоюп чыкты абага,
“Томого кийген” төш чени.
Берилип басса бир азга,
Перизат окшойт түштөгү.

Жеткендей болуп чегине,
Жээктен ары бир аттап.
“Жарк” эте түштү ак балтыр,
Жыккандай бирөө тузактап...
Жыргады ээ Көлүм, жыргады ээ,
Жылаңач кызды кучактап!
1968-ж.

ЖҮРГӨНСҮЙТ БИЙЛЕП-ЖҮГҮРҮП

Көктөмдө кара булуттун,
“Көк жашы” жерге шатырап.
Көйкөлгөн талаа гүлдөрү,
Көйнөкчөн окшоп калтырап —
Жамгырда калган кыздардын,
Элеси көзгө тартылат...

Токтотсо булут “көз жашын”,
Аздан соң алтын күн күлүп.
Атыры “бурк” деп койнунан,
Түркүн гүл желге жүгүнүп —
Сахнада чебер сулуулар,
Жүргөнсүйт бийлеп-жүгүрүп...

1965-ж.

1997-ж.

"Кан Манас" болуп кетсең да,
Канчалык жерге жетсең да —
"Канмкей" болбой — иш болбойт.

БУЛАК

Ала-Тоо койну жашарып,
Ак кайың, гүлдөр жасанып.
Өзүңдү өрдөп баратсам,
Опкөлөйт булак жашы агып.

Суурулган тоонун төшүнөн,
Сыр сурап жалгыз өзүнөн.
Суусаган жанды кандырып,
Сүйүшүп жаттым көзүнөн...

1964-ж.

АЯЛЗАТ — ҮЙДҮН АРЧАСЫ

Аңгекке түшүп кетпеске,

Аңгидик атып араба.

“Акырын”, “байка”, - деп турар,

Аялзат болгон арада.

Кулпунуп тазаа кийинген,

Гүл болуп төмөн ийилген.

“Куулугу” менен эркекти,

Куткарып турган “түйүндөн”.

Жыттагың келсе — жыты бар,

Жыргайсың болуп кызымтал.

Кучагың жайып сурансаң,

Курсакта уул, кызы бар.

Кез келди эми, эстеңер,

Кебим бар бир аз эскертээр —

Эки жүз грамм ичкенде,

“Элирип” кетме эркектер:

“Кан Манас” болуп кетсең да,
Канчалык жерге жетсең да —
“Каныкей” болбой — иш болбойт.

“Семетей” болуп кетсең да,
Адырдан-адыр кессең да —
“Айчүрөк” болбой — иш болбойт.

“Акаев” болуп кетсең да,
Америкага жетсең да —
“Майрамкул” болбой — иш болбойт.

Абалтан бери ушундай —
Алардан келген күч колдойт!

Жаныңдын жарым талчасы,
Шагыңдын башкан алчасы —
Агартып да көгөрткөн,
Аялзат — үйдүн арчасы!

1997-ж.

СҮЙҮҮ КИТЕБИ

Баарыбыз — онунчулар жашыл бакта,
Сыноого даярданып жаткан чакта.
Назик кыз: “Эстелик” - деп китеп сунду,
Жап-жаңы, мукабасын жаркылдата.

Ташкындап эң алгачкы тилек-ойдон,
Ичине мына минтип жазып койгон:
“Сүйүүбүз Даниярдай, Жамийладай,
Уланса деп тилеймин ушул бойдон”.

Жазууну кайра-кайра төшкө кыстым,
(А балким алдастатты деми кыздын)
Билейин Жамийла ким, Данияр ким?—
Дедим да ошол бойдон үйгө сыздым.

Окудум, дагы окудум теше тиктеп,
Тагдырдын туткасындай болду китеп.
Тиктешчү болдук анан ал экөөбүз,
Данияр, Жамийладай кезек издеп...

Бел болуп ортодогу сүйүүбүзгө,
Жыл өтүп. Турмуш курган күнүбүздө.
Эмерек-чемеректе ишибиз жок,
Эң алгач “Обон” кирди үйүбүзгө.

Ошондон жыл жаңырды отуз жолу,
Эскирди китептин да каптал-жону.
Мен үчүн үйүмдөгү ушул китеп,
Сүйүнүн берекелүү дасторкону.
Сүйөмүн бул дүйнөдө бир “Обонду”
Сүйөмүн куруп алган коломтому!

1988-ж.

УШУНУҢА ЫРАКМАТ

Кең Ысык-Көл,
Касиеттүү Ысык-Көл!
Чок ортосу —
Чолпон-Ата өңүрү.
Бир нече өлкө таланттары жыйылган,
Бул жерде өттү чоң фестиваль өгүнү.
Жаштар менен сен да кеттиң шарактап,
Жаңсаганда этек-жеңиң балактап.
Анда-санда тунуп калмай жайың бар,
Алыкулдун ыр дептерин барактап...
Ай, Ысык-Көл —
Ушунуңа ыракмат!

1997-ж.

ЧОЛПОН-АТА

Ар ким-ар ким жаккан жерден жай табат,
Келдим сага, Чолпон-Ата кайталап.
Андан бери жашарганың — өскөнүң —
Ак балтырлуу кайыңдардан байкалат,
Жети кабат жаңы имарат кайкалап!

Алкыш айтпайт кандай адам баласы,
Жанга жагып, тынып турса санаасы.
Чолпон-Ата, Чолпон-Ата абасы —
Сергийт өпкө, бир жутумун карачы,
Бул өмүрдүн сыркоосунун дабаасы!

Кара терлеп карыш жерге баспаган,
Терең эле дем алуусу баштадан —
Бир карыя — жетимиш беш жашта адам
Дарыланып, тез сакая баштаган,
Таяныч кылар таягын да таштаган.

Жаштар жүрөт жасанышып кылактап,
Жашыл көйнөк, кызыл көйнөк булактап.
Кезегинде кыткылактап кумга оонап,

Кетет бир кез кайыктарды кулактап —
Кылт-кылт эте жээктерден ыраактап...

Чолпон-Ата, Чолпон-Ата... эстеги:
Чолпон жылдыз Көлгө түшкөн кечтери...
Кош айтышып, курсант кылган неченди —
Бир кайрылып, жүз көрүшөр экемби,
Ден соолуктун, махабаттын мекени!

1990-ж.

ЖАЗ ДЕМИ

Жазында туш тарабың асыл баары:
Жадааса асмандын да ачылганы.
Көңүлүң көкүрөктү өргө сүрөп,
Көктөмгө көзүң тойбойт астыңдагы.

Жадырап табияттын турган маалы,
Жайнаган өмүр сүрүү жазындагы —
Бөлтөйгөн жаш гүлдөрдүн “эриндери”,
Боёнуп түркүн түскө жаңы-жаңы.

Эп көрөт эркелетсе жасылганды,
Элпектик кыял сонун жазындагы.
Шатырап жамгыр төгүп, чагылган түшүп,
Заматта кайра баары басылганы.

Алдыга умтулганын алып тынган,
Албууттуу кайратты көр жазындагы —
Адырдан-адыр ашып, үйрүн бербей,
Айгырдын асман-айдан ашынганы.

Корунбай, түк ойлобой жашынганды,
Назданган сүйүү кымбат жазындагы —
“Чыйт” эте бирин-бири өбө калып,
Чымчыктын бакта ойногон “жашынмагы”...

Ушунун баарысын тең көрүп туруп,
Кан дүргүп, көктөй түшөт жашың дагы...

1976-ж.

Жайы эле төрөгөн балача,
Жаз мына! - кирпиги сарындай.
Тарады талаага; тоолорго,
"ТӨӨ-КОКТУ" кып-сакырап.

Төө жайган бир кез Борончу,
Бөбөсү бийик "Төө-Кокту".
Тайлактар мында туулуп,
Тайтаңдап өсүп төө болчу...

Төө менен эми көчүү жок,
Төгөрөк-четте төөчү жок.
Төө өркөчтөнүп төбөсү,
"Төө-Кокту" турат, төөсү жок.

Уйгагын-черин аралай,
Уйлар көп мында аябай.
Уйчулар жүрөт жабылып,
"Уй-Кокту" кылып алалбай.

1980-ж.

ТАМЧЫЛАР

Аяздын көрбөдүк качканын,
Ал минген атынын таскагын.
Жылт коюп жөнөптүр түнүндө,
Жыйнабай жайылган “тасмалын”.

Аппак кар аязга ишенип,
Жатканда уйкуда түш көрүп.
Календарь барагын сезбептир,
Калганын көктөмгө туш келип.

Ызгардуу шамал жок сылаган,
Ысык-күн чочутту “сайгылап”.
Күчтөнүп турам деп уйкудан,
Күрткүлөр кулады сайга урап.

Селт эте талаанын муздары
Денеси жылууга ачышты.
Алласы оозуна кептелип,
Амал таап суу мине качышты.

Жаңы эле төрөлгөн балача,
Жаз мына! - кирпичи серпилип.
Тарады талаага, тоолорго,
Тамчысы секирип-секирип.

Жаштыкты кайрадан белгилеп,
Жеримдин шурусу тартынар —
Мына ушу шатырап төгүлгөн,
Миллион-миллион тамчылар.

1968 ж.

өңүңөрдөй үткүлүүлүсүң
индед - ,недлүтүңкүсүң
Мен дагы жымиям, анткени жымиям
нүнүнөңүңкүтүңкүсүң

үткүлүсүң дагы ноддой лошо сүйүлүсүң
яттажкың "үңкүлүсүң" нүдүңдү
өзүң дагы ноддой лошо сүйүлүсүң
яттажкың үдүсүңкүсүң

ж 8791

БЫЙЫЛКЫ ЖАЗ

Сен айттың: — Чеки болсо кечирип кой,
Айылда агаларым бериптир той.
Бул эле — Ысык-Ата жергесинде,
Бош болсоң машинең бар, жеткирип кой...

Зымырап ошол бойдон бара жаттык,
Чагыла түшүп кээде көз караштар.
Аңгыча тосуп чыккан саяктанды,
Адырлар жана андагы кызгалдактар!

Чыдабай сулуулукту көргөнүңө,
Ак тойго алпарсакчы гүлдөн, - дедиң
Мен дагы жымың этип, башымды ийкеп,
Пастаттым дөңгөлөктүн күүлөнгөнүн.

Унтуппус ошол бойдон барар жакты,
Гүлдөрдүн “тойлогону” жагып жатты.
Өзүнө тартып алып быйылкы жаз,
Ошентип, экөөбүздү жакындатты.

1978 ж.

АТАНДЫ ЭСТЕЙ ЖҮР

Улуу күч сезип дайыма,
ЫСЫК-КӨЛ
Уйкудан ойгон артелеп,

Керилип, кең мейкинге койнун ачып,
Ысык-Көл бирде күчөп толкуп-ташып —
Аңтарып ыр барагын келе берет.
Алыкул акын менен колтукташып.
Түбөлүк жердин алдында.

1967 ж. да намыс арчуналардын коюу үрөдө
Таазим кыл, ага баргыңдуу жаткуч пүткөтө
Терең сыр турат адамдардын тилегиңдөрдө
Эркектер — "Эркектер" — "Эркектер"
Ошол сыр — анын бейниси,
Татдырга тизе бүгүнкүгө жасайын
Тереңдиги чыккан толкундардын
Төксөлбөс үчүн үйүлгөндө да нөтөдүр
Тебетей болуп жийинтүү татнак жасайын

Улуу күч сезип дайыма, 1997 ж.
"Уулум" — деп айткан сөздү сен.
Ар күнү эрте тур, иште,
Атаңдан эгер сестөсөң,
Атаңды эгер эстөсөң!
1975 ж.

БАЙКАСАК КАНТЕТ УШУНУ

Советтик заман жок болуп,
Баштадык жаңы учурду.
Сулатат экен бир-бирин,
“Суверен” деген ушубу?...

Өздөрү коюп бааларын,
Өзгөртүп турган утуру.
Эрендер бийлейт базарды,
“Эгемен” - деген ушубу?...

Барктабай койсок эскини,
Байлыктын урар кусуру.
Бабалар бөтөн эл беле,
Байкасак кантет ушуну?...

1997 ж.
Гүлдөдү “тойлогону” жагып жатты.
Өтүнө тартып алып байылыгы жак,
Ошентип эңсөөүздү жакындатты.

1976 ж.

АТАҢДЫ ЭСТЕЙ ЖҮР

Улуу күч сезип дайыма,
“Уулум!” - деп айткан сөздү сен.
Уйкудан ойгон эртелеп,
Атаңдан эгер сестесең,
Атаңды эгер эстесең!...

А балким атаң жаткандыр,
Түбөлүк жердин алдында.
Тургун да намыс-арыңа,
Таазим кыл, ага баргын да,
Терең сыр турат алдыда.

Ошол сыр — анын бейити,
Тагдырга тизе бүгүлгөн —
Тереңден чыккан топурак,
Теңселбес үчүн үйүлгөн,
Тебетей болуп кийилген!

Улуу күч сезип дайыма,
“Уулум” - деп айткан сөздү сен.
Ар күнү эрте тур, иште,
Атаңдан эгер сестесең,
Атаңды эгер эстесең!
1975 ж.

БАЛАМА

Бул дүйнөгө көзүңдү ачканың,
Бирде ыйлап, күлүп жатканың.
Кубандырып кыял-жоругуң,
Кас-кас туруп кадам басканың —
Сен атаңды туурап жатканың.

Бул дүйнөгө көзүңдү ачканың,
Сени өссүн деп мээрим чачканым.
Өөп-жыттап моокум кангыча,
Өпкө-боорум ала чапканым —
Мен атамды туурап жатканым.

1968 ж.

ЧАЧ ТАРАЧ КЫЗ

Сүйлөшпөдүк, сурабадым атыңды,
Сүйкүм мээрим көздөрүңдөн чачылды.
Суктандырып ого бетер колдоруң,
Сылык гана сылап жатты чачымды.

Жанга жагып ушул назик мамилең,
Кең күзгүдөн улам карап телмирем.
Кыймылыңдан элестетип кыйланы,
Кучагында кереметтин термелем.

Келип жатса кереметтүү ойлорум,
Байкабапмын тарап бүтүп койгонуң.
Көңүлүмдө колуктумдай эркелеп,
Кетпей жүрөт көз алдыман ошонуң.

1965 ж.

САГЫНГАНЫМ

Капыстан каалгамды шарт бир ачып,
Кечигип күткөн күндөн эми келдің.
Көзүңдү тик карабай, кабак чытып,
— Көп күттүм, кайда жүрдүң деги?
дедим.

Анда сен кебетемди тиктеп туруп,
“Кечир”... - деп көңүл улап жалынбадың.
Жайдары күлүмсүрөп жакындадың —
Сезилип турат беле сагынганым.

1969 ж.

ЖАЗГЫ ЖАМГЫР

Жазгы жамгыр төгүп кетти,
Жабык булут сөгүлдү.
“Жыртыгынан” жерге чууруп,
Күндүн нуру төгүлдү.
Мүрөк суусу жалбыракта,
Мончок болуп көрүндү.

Мен талаада жүргөн элем,
Жууп өттү өңүмдү.
Жазгы жамгыр... жазгы жамгыр —
Бир жашарткан өмүрдү!

1964 ж.

МЕЙЛИ ЭЛЕ

Балтырың сылап, дирилдеп,
Аппапак жука көйнөгүң.
Байкалып турду баары анан,
Бапестеп койгон “өйдөгүң”.

Жүрөгүм үрөп, тил калып,
Жанаша бастым сымырай.
Көп жерге чейин келиппис,
Гүлдөрдөн үзүп-сындырбай.

— Кетели, - дедиң анан сен,
Бетиме “жарк” дей бир күлүп.
— Мейли анда, - дедим акырын,
Мээримди мен да билдирип.

Төктү бейм жамгыр нөшөрлөп,
Жеткенде үйгө жаңыдан.
“Ширеңке чагып” бизди издеп,
Калгандай анда чагылган...

Эми эстеп ошол учурду,
Чыгылам ойго чагылам.
Мезгилдин гана өткөнү ай...
Мейли эле көрсө чагылган.

1978-ж.

— Кайдасын ай, нисадыйа
Мээримини билдирди,
Жан-жаныбар сүйүндү,
Жаза берди, келгенден, жаппат нене
Сага болгон мөңүрөт,
Камыштардын кыртынан көздөү...

1960-ж.

ЖАШ КЕЗДЕ

Чаңкай түштө, күн ысыкта, жаңы эле, ж-8701
Жуунууга жер кепеге киргенмин.
Аңгычакта: “Кайдасың?” - деп шашылып,
Айры сурап издейт мени бир келин.

Ары жактагы айрыны алып берүүгө,
Шашкан менен кантип бүтпөй кийинем.
— Айры анда! - деп бийик созуп үнүмдү,
Байкасын деп сууну шапшып киринем.

— Кайдасың ай, кайдасың? - деп
жакындайт, “жери” дей бир жүлү.
Мени таппай, издегенсип көчөнү.
Карай калсам карагаттай мөлтүрөйт,
Камыштардын жыртыгынан көздөрү...

1972-ж.

ЖАЗ АЙЫНА

АМЛА

Жаз айлары жанга ынак —

Жашартасың жаңылап.

Бак ичинде бажырап,

Куштар үнү жаңырат.

Жер бетине жабуулап,

Жаптың сайма түрүндү.

Көк шибериң аралап,

Созгум келет үнүмдү.

Мээримең менчилеп,

Жан-жаныбар сүйүндү.

Жаза берем, жадабайм,

Сага болгон сүйүүмдү.

1960-ж.

АЛМА

Таттым алма, татынакай алманды,
Таттуу мөмө татпай турган жан барбы!
Өтөп келген жылдардагы соолукка,
Тийген белем ширесинин жардамы.

Тиккен эле атам алдуу кезинде,
(Анда мен да алтыдамын, эсимде).
Чырпык элең, түздөп кармап турганмын,
Чуңкурларга — топурагы эшилме.

Андан бери өсүп чыктың шатырап,
Бутактарың сүттүү эмчектей чатырап.
Отузунчу жазды көрүп турасың,
Ойдогудай бүчүрлөрүң чачырап.

Гүл башбагат ошол бүчүр үрпүнөн,
“Көз жарчудай” баары калбай бир түндөн.
Үйүң толо алма болот дегендей,
Үмүтүңдөн айланайын бүртүйгөн!

1985-ж.

ЖААНДАН КИЙИН

Жалпыга кымгуут чаң салып,
Жазгы жаан өттү даң салып.
Чатырын үйдүн чочутуп,
Чагылган атып - жар салып.
Жебээси менен сыйкырлуу,
Жердеги данга жан салып...

Мээримин күндүн кучактап,
Мемиреп жашыл оң-солуң.
Жеп-жеңил гана лепилдеп,
Жел келет сылап жер соорун.
Жоргону токуп, үй жакка,
Жон ылдый түшсөң бир сонун...

1983-ж.

БОЗ ТОРГОЙ

Бийлеп да ырдап бир мезгил,
Бийикке чыгып, тунасың.
Бутунду тиреп абага,
Вертолет болуп турасың.

Жатат дейм денең термелип,
Жатат дейм канат сермелип.
Жаадырган ырын асмандан,
Жандуудан чыкпас сенчелик!

Мукамдуу үндү — кубулган,
Муштумдай денге топтогон.
Өзүңдү карап, айланып,
Өтө албай турам “тосмодон”.

Маанайы жарык бу жазды,
Мактай бер торгой, мактай бер.
Табият берген таланттан,
Таштай бер төмөн, таштай бер!

1984-ж.

МЕНДЕ ДА УЧКУН ТУТАНДЫ

Чөптөрдүн баары куураган...
Мынакей мезгил өткөндүк!
От жансак ошол жерге биз,
Куу чөптөр кетти өрттөнүп.

Сен дагы жүрдүң өчүрүп,
Өзүңө тушташ жагыңды.
Бирок да шамал күчөттү,
Желпинип алган жалынды.

Жетчүдөй эмес алыбыз,
Жөн койдук анан эркине.
Көп өтпөй өзү токтоду,
Өзөнгө жетип серпиле.

“Кап, ай, - деп ичтен өкүнүп,
Кабагың чыптый безерде.
Кубандың: “Жазда кайрадан,
Жаңы чөп чыгат” - дегенге.

Карааны оттун үзүлүп,
Калганда түтүн жалпы өчүп.
Каданың шилтеп катарлаш,
Кайрадан бастың “жарк” этип.

Дал ошол, ошол учурда,
Чагыла түштү көзүбүз.
Менде да учкун тутанды,
Муну эми кайдан өчүрүш!...

1978-ж.

Мукамдуу үндү — сүйлөмдө эмес жөдүмтөЖ
Муштумдай денге сүйлөмдө эмес жөдүмтөЖ
Өзүңдү карап, айландыот үсө йөптө пөЖ
Өтө албай турам — экилдеп пинтөж өтнөЖ

Маанайы жарык буу жааган — йө , паЖ”
Мактай бер тегерек — мактай бер тегерекЖ
Табият берген — табият бергенЖ — инданадуЖ
Таштай бер тегерек — таштай бер тегерекЖ

1984-ж.

КЕЧ КҮЗ

Күчүнөн тайып жайкы аптап,
Күз келди жерди жайдактап.
Жашылын сорду байкатпай,
Жалбырак бетин жаргактап.
Тарткылап этек-жеңиден
Тийишет шамал жалтактап.

Бардык чөп малга корголот,
Бир гана камгак кор болот.
Барпайган менен байкуштун,
Башында дан жок тоголок.
Шамалдын болуп туткуну,
Шайы ооду тынбай томолоп.

Тоо башы ак кар жамынат,
Тоолуктар кышка камынат.
Малыбыз семиз болду деп,
Малчылар кайтса жадырап —
Жаз, жайды күтүп кайрадан,
Жайлоолор калат жалдырап...
1965-ж.

ОШОЛ КҮНДӨН
(К.Бга)

Жабыгып, жаш экенмин, сүйгөнүмдү,
Жай түнү отко салып жүрөгүмдү —
Жаныңа нечен барып, батына албай,
Жалдырап далай-далай жүрбөдүмбү...

Бир күнү кайрат алдым, эселенип —
— Жүр, - дедим, колдон ала, жете келип,
Ал күндөн бирге басып келатабыз,
Турмуштун жолу менен жетелешип.

1988-ж.

ЭСТЕДИМ

Күз келип, күчсүз салбырап,
Күбүлүп сары жалбырак.
Жашоосу бүтүп бул күндө,
Жатышат жерде жалдырап.

Өлүмгө теңеп соолгонун,
Өмүргө келбейт жоругум.
Эстедим сүйгөн жарымдын,
Эскирген сары жоолугун.

1964-ж.

Жанынан өтө бердим, карабадым.
Дегеле тирүүлүктө көргүм келбейт,
Жалжашыл чөптүн үстү канаганым.

Чөл чаптым кырды аша эңкейиштеп,
Эс алып айран ичтим бир аз желдеп.
Чалнаалап жаткан бойдон эч каларсыз,
Уктапмын көк шиберлүү соңун жер деп.

ЖАШОО УШУНДАЙ

Жаңы-жаңы тааныштарды эңсетет,
Жаш келиндин толуп турган курагы.
Мейли дей бер, жаман көрүп не керек,
Жашоосунун канып турса кумары...

Күндөн-күнгө күйүп жазат ырларын,
Жаш акындын толуп турган курагы.
Жазса жазсын, ыр жазууга не жетсин,
Жашоосунун канып турса кумары.

1979-ж.

ӨТТҮ БЕКЕН?...

Бригадир чөп бар деген чаап алар,
Издеймин ошол айткан кайда кырлар?
Челекте бир колумда айраным бар,
Бирөөндө чалгы менен кайрагым бар.

Жантайса Ай барып кырыңга,

Келатсам так алдыда жатат жылан,
Жыйрыла мени көздөй качырган жок.
Жөн гана боюн керип жата берди,
Бир түшүп, жерде калган камчыга окшоп.

Андыктан чочутууну каалабадым,
Жанынан өтө бердим, карабадым.
Дегеле тирүүлүктө көргүм келбейт,
Жапжашыл чөптүн үстү канаганын.

Чөп чаптым кырды аша эңкейиштеп,
Эс алып айран ичтим бир аз желдеп.
Чалкалап жаткан бойдон эч капарсыз,
Уктапмын көк шиберлүү сонун жер деп.

АЙЛУУ ТҮНДӨ

Жап-жарык айдын түнүнө,
Жарашат тура бу жаштык!
Жарыгын тосуп утурлап,
Жанаша алга бир бастык.
Жантайса Ай барып кырыңга,
Жыгылсак биз да тулаңга,
Жаткандай башта бир жаздык...

1978 ж.

Айылда жүрөм жер иштеп,
Эңгелесем калчу кардым ач.
Уурагат кылам буга да,
Жаңы анан, карлыгач.

ж-4881

ЫСЫК-КӨЛГӨ

Кылымдар эмес түгөтөр,
Кыргызга бүткөн ырыс мөл.
Ташкындап жаткан түбөлүк,
Так ошол сенсиң Ысык-Көл!

Чайпалып толкуп күүлөнсөң,
Чакырган сындуу бийге сен.
Жалындап сүйүп өзүңдү,
Жээгиңе жалгыз келем мен.

Бул жерде эл окуп турууга,
Поэма жазып кумуңа.
Картайбас кылып эстелик,
Калтырсам соңку кылымга!

1964-ж.

КАЙДАСЫҢ СҮЙКҮМ КАРЫНДАШ?

Бариги кетсе шамалга,
Муңая түшөт дарак да.
Чарбасы чакан жерде элек,
Чачылып кеттик заматта.

Талантың ташып турса да,
Табылбай калды иш деген.
Кый-сыпыр доор башталды,
“Кыскартып”, анан “кищ” деген.

Карааның болчу дайым жаз,
Кайдасың сүйкүм карындаш?
Уялып жүрөт бекен деп,
Улуулук парсым — кабарлаш.

Айылда жүрөм жер иштеп,
Антпесем калчу кардым ач.
Канагат кылам буга да,
Кантейин анан, карлыгач.

Кайдасың сүйкүм карындаш?
Көзүңдөн дүйнө жаркырап!
Көөнүмдү тартып турганы ай,
Көөнөрбөс болгон жаш убак...

Бир баштан өтөт элестер,
Бир кезде бирге иштеген.
Башынан мындай эмеспи —
“Бактылуу сезет издеген”.

1997-ж.

1964-ж.

Эх, чиркин, ошкул убактан,
Элестер турат биз бакиан —
Сүйгөйүл басар элеире,

ЖАН СЫРЫМ

Бирөө мага бузук ойду ойлосо,
Бара жаткан ак жолумду торосо —
Жамандыкты тилебеймин ошого,
Жаным күйүп ыр жазганым болбосо...

Ушакчынын айткан кебин колдосо,
Сүйгөн жарым күнүмдүгүн болжосо —
Бирок да ага ачууланып урушпайм,
Ичтен түтөп, ыр жазганым болбосо...

1968-ж.

Тырттайган кейиндеги бак-өтөңдө ад-ад
Каяктан минтип...
Караандап жашар...
...жытқа өтө ыдлаж адмаа...

Сиз сабак өтүп, суктанып,
Сөзүңдөр өчпөйт...
Мин ирет "алкаш..."
"Мугалим эжей"...

1997-ж.

МУГАЛИМ ЭЖЕЙ

Окудук сизден бир топ биз,
О, укмуш эле сүрүңүз.
Артылып турчу күн сайын,
Арналып тунгуч сүйүүбүз.

Аттаган сайын классты,
Аткан таң болуп сөгүлүп,
Ак куудай басып керилип,
Аябай түшүндүрчүсүз,
Алгебрага берилип.

Кыздар да сизге көз артып,
Балдар да сизге көз артып.
Балалык ошол сезимдер,
Баамда калды өтө артык.

Айылдан төмөн өрүктөн,
А кыздар аңдып көрүшкөн.
Алар да болгон бактылуу,
Ашыгың менен өбүшсөң.

Эх, чиркин, ошол убактан,
Элестер турат биз баккан —
Суйкайып басар элеңиз,
Сайылып жерге шиш такаң!...

Көп жылдар өттү арадан,
Сиз тургай биз да карыган.
Сызылып аккан булактай,
Сымбаттуу болот кары адам!

А сизди ... көрсөм ар убак,
Мас болуп алып кажылдап.
“Какшыктан” берип калыпсыз,
Кары-жашты кажылап.

Тырсыйган эмчек деги жок,
Тыртайган көйнөк эби жок.
Каяктан минтип калдыңыз,
Караандап жашар эри жок?...

Сиз сабак өтүп, суктанып,
Сезимдер өчпөйт бектеген.
Миң ирет “алкаш” дешсе да,
“Мугалим эжей” деп билем.

1997-ж.

КАР ЖААГАН ТҮНҮ

Калыптыр түндө кара жер,
Кайнаган сүттөй көбүктөп.
Башкача жасап коюптур,
Бадалды, бакты, "бөрүктөп".
Табылган сыяк бир сап ыр,
Далайдан жүргөн мен издеп...

1968-ж.

СЕНИ ЭСТЕЙМ

Кум үстүнө таштай салып көйнөктү,
Көп кыз менен көлгө түшсөң көйкөлүп.
Карааныңа карбаластайт жүрөгүм,
Кайра-кайра кабыргама өйкөлүп.

Суудан чыксаң кармаш үчүн колунду,
Сугалактап тосо албадым жолунду.
Менин улам ишенчимди арттырат,
Мемиреген көз караштан жолугуу.

Алоо жутар аптабы күч агымдан,
Ай махабат — Ай белемсиң жаңырган.
Жөнөп кеттик үй-үйлөргө бөлүнүп,
Жакындаша турган кезде жаңыдан.

Таза ойдун түрмөктөрүн келептейм,
Тагдыр балким бизге буйрук берет бейм,
Кээ күндөрү көңүлүмдү ачууга,
Көлдү элестейм,
Көлдөн кийин сени эстейм.

1978-ж.

ШАМАЛ МЕНЕН БУЛУТ

Асманда шамал менен булут жашайт,
Бирок да уруштары бачым-бачым.
Экөөнүн мүнөздөрүн байкап көрсөм,
Өңдөнөт ынтымаксыз эрди-катын...

Бир кезде ызырынып шамал келет,
Кайсалап шашат булут, кайда кирет?
Жалооруп жер үстүнө жакын келип,
Жаш төгүп шолок-шолок ыйлап ийет.

Аңгыча жетип келип чачтан алат,
Аябай күрсө-карса сабап-сабап,
Алдына айдан алып анан жөнөйт,
Ал күнү алай-дүлөй асман тарап...
Эртеси бүт айлана бейкуттукта,
Ачуулар басылгандай аздан тарап.

Кечээки тарткан азап унутулуп,
Тээ-тиги көк жайыкта аппак булут —
Жоошуган шамал менен коюндашып,
Жатат бейм жып-жылаңач бутун сунуп.
1968-ж.

ЖАҢЫ ЖЫЛ

Жадырап-жайнап өсүүгө,
Жарашкан өмүр көркүнө.
Жасаган өзү табийгат,
Жаңы жыл — жаңы көпүрө.

Бийиктеп улам созулган,
Көз таят мунун коозунан.
Былтыркысынан кайраттуу —
Бир тирөөч жаңы кошулган.

Апапак кылып кайралап,
Кар себет асман майдалап.
Агартып тилек-максатты,
Ар адам сергийт майрамдап...

Жадырап-жайнап өсүүгө,
Жарашкан өмүр көркүнө.
Жасаган өзү табийгат,
Жаңы жыл — жаңы көпүрө.

1977-ж.

ЧЕМПИОН

(Каныбек Осмоналиевге)

Ошондо — Олимпиадада,
Жалыны жанды ааламдын.
Шаңданып келип кошулду,
Шамдагайлары адамдын.

Калкыңдын наамын корго деп,
Кайратты берип колго бек.

“Ак шумкар” тартып алдыңа,
Аттанаар кезде “Жолго! - деп -

“Уулум! - деп тиктеп көзүңдү,
Учурган “Манас” өзүңдү!

Күттүрбөй анда баргандар,
Күч сынап дароо балбандар.

Оордой берип штанга,
Оолактап калса калгандар —
Көтөрүп бердиң Каныбек,
Кол чапты дүйнө, Бали! - деп.

1980-ж.

ЫРЫС БОЛУП

Бетиңе сан жетпеген бырыш толуп,
Калганда карылыкка қоңшу конуп.
Апаке, мени карап жылмайғаның,
Азыр да жайнап турат ырыс болуп.

1970-ж.

КАЙТАРЧУ БОЛДУК ҮЧӨӨЛӨП

Каймгактай болуп далдырап,
Катарлаш эмчек шалбырап.
Капчыкты тешет кареги,
Канчыктын көзү жалдырап.

Тууган бейм канчык бу жайга,
Тобокел кылып кудайга.
Сегиздеп, ондоп тууса да,
“Соцжардам” кайда буларга.

Күйпөйгөн байкуш “кел” - дедим,
Капчыктан тооч “ме” - дедим.
Өлбөскө дарман болор дейм,
Өзүмдөн бөлүп бергеним.

Толтура тиштеп оозуна,
Жөнөдү ал менден озуна.
Тууптур жакын жерде эле,
Тургудай мага кошуна.

Таң эрте келип талаага,
Тойгузчу болдум жармага.
Борсулдап үрүп үңкүрдөн,
Боз күчүк чыгат “жардамга”.

Оңолду канчык оңолду,
Күчүгү чуркап — торолду.
Күпүйгөн дөбөт болчудай,
Күн өтүп, келсе оролу.

Талаамды баккан бөпөлөп,
Дарбыз-коон толо үзө элек.
Кадимки кыйбас досторчо,
Кайтарчу болдук үчөөлөп.

1997-ж.

АК АРАК ЖАКШЫ ЖУТААРГА

...Ак арак жакшы жутканга,
Алышып-ойноп бир жатсак,
Агала шайы жуурканга.
(Эл ырдайт)

Канчалык эмгек кылсак да,
Канат жок экен учаарга.
Атасын көрү, апкелчи,
Ак арак жакшы жутаарга!

Кан чуркоо бир аз тездесин,
Калемдин учун учтаарда.
Түрлөрү мунун көбөйдү,
Тазасын апкел, жутаарга!

Аш менен бирден алалы,
Али да көп бар уктаарга,
Айныбай кемпир, апкелчи,
Ак арак жакшы жутаарга!

1997-ж.

БИШКЕКТЕН “КРУТОЙ” КЕЛГЕНДЕ

Короонду аччы, көрөм деп,
Койлорго көңүл бөлөм деп.
Бишкектен “крутой” шаштырат,
Шак эле алсам “берем” деп.
Шампанын ачып, “давай”... дейт,
Шааниси менен көбөндөп...

Кочкорго барды кычыкта,
Колтоюп турса, кызык да.
“Мой милый, ну как?” - деп анын,
Мүйүзүн тырмайт мышыкча.
Кочкордун башы кытыгун,
Кол билбей эле ысык да!

Көк кочкор карап турабы,
Көк мойну калды какчайып,
Көздөрү чыкты чакчайып.
“Ни бойся, Жоорик” - деп анан,
Койлорго өттү багжайып.

Баласы ичте байкалып,
Бооз кой турса майпайып.

“Баабушка, жаалка...” - деп анан,
Башкасын тиктейт кайкайып.

Кайкайып турса кайкайып,
Карышкыр көздүгү байкалып
Капшыттан кочкор сүздү эле,
Кашаага тийди жалпайып!

Бой түзөп тура калганы,
Бок болуп мурду, бармагы.
Сөөмөйүн кезеп көрсөтөт:
“Рекет болуп алганбы —
Сындырды окшойт санымды,
Суволоч тура алдагы!”

Илгиртпей айттым мен дагы:
“Ичинде бар бейм арманы,
Коё тур беш жүз берем деп,
Былтыр,
Козусун жедин, жалганбы?...

Кейиген өңдүү мелдешке,
Кепкасын кийди делдейте...
Карызын дагы бербейт ээ,
Кайрылып “крутой” келбейт ээ...
1997-ж.

АСЫЛЫП ЖАТАМ КАЛЕМГЕ

Кадырды билер кара көз,
Каталып жүрсүң каерге?...
Амандык сурап бир күнү,
Алдыңа барып калар деп,
Асылып жатам калемге.

1978-ж.

БАКАЛАРДЫН САЙРАНЫ

Базар окшоп көлмөлөр,
Балыр түбү — “бөлмөлөр”
Бала-чака быжылдап,
Бакаларда көп өнөр.

Түшкөн нуру тасмадай,
Тептегерек асманда Ай,
Тегеректин баарысын,
Теле тартып жаткандай.

Батпай сууга калкылдап,
Балырларда калтылдап.
Бүт эркектер — чардаган,
Бакалоорлор балкылдап.

Чардаган — ыр “күйгөнү”,
Чакырышат сүйгөндү.
Чатак чыгып кетпеске,
Чаташтырып бирөөнү.

Жакын турам апкаарып,
Жаңырыктар таш жарып.
Жанын үрөп көшөөрөт,
Жарылууга аз калып.

Айдын сүттөй жарыгы,
Алаканда дайыны.
Ана, келет жакындап,
Ак балтыры — зайыбы.

Кай бири издейт алыстан,
Кай бириси табышкан.
Белден кыса кучактап,
“Бекемделе” калышкан...

Ай батса тоо түбүнө,
Житип кирди “үй-үйгө”
“Ойноо” бүттү, көлмө тынч,
Ой, чиркиниң, дүнүйө!

1997-ж.

ЖАЛГЫЗДЫК

Таалайлуу кары болордо,
Таалайым жолдо байланат.
Таңы-кеч өйүп ичимди,
Таруудай арман айланат.

Бактылуу кары болордо,
Бакытым жолдо байланат.
Бурама болуп ичимде,
Буудайдай арман айланат...

Артымды карайм, караан жок,
Арманга күйүп келем го...
Айланып жүргөн ок болсо,
Алдырып салар элем го...

Жанымды карайм, жөлдөк жок,
Жабыгып, жашып келем го...
Сунулган бул бир жаа болсо,
Суурутуп салар элем го...

Суумду жыкты бирөөлөр,
Сурабас бул бир басмачы.
Балтырым талып турганда,
Башына бачым барсачы!...

Көшөөрүп болбой келатам,
Колуман кетмен алсачы...
Карегим тайып кетээрде,
Карууга толуп калсачы!...

1997-ж.

Ай батса төбөмдө жок,
Житил кирди "Ойроо" бүтү,
Ой, чиркинни, дүтү...

1997-ж. ...от мөңгөй шышак, пытыда
...от мөңгөй шышак, пытыда
...от мөңгөй шышак, пытыда

АДАМДАР ТҮРКҮН КЕП АЙТАТ...

Адамдар түркүн кеп айтат:
“Аркырап келет “Комета”,
Асманды кара!” - деп айтат.

Адамдар түркүн кеп айтат:
“Томкорсо Жерди огунан,
Топон суу жүрөт” - деп айтат.

Адамдар түркүн кеп айтат:
“Айтылуу “Акыр заманга”
Аз эле калды” - деп айтат.

Адамдар ар кыл кеп айтат:
“Куйруктуу жылдыз” куйкалап,
Куу жыгач калбайт” - деп айтат.

Адамдар сөздү көп айтат...
Алардын баарын жыйса да,
Алладан бирок кем айтат.

1997-ж.

ЭЛЕСИН КӨРӨМ БАЛАНЫН

Бир азга дагы жүргөн соң,
Балыкчыга кирет окшодуң,
Дене-бой жасып кичине,
Дем алыш үчүн токтодук...

Балалык сыны кете элек,
Башынан “шумдук” өтө элек,
Турат бейм тушта — жол бою,
Топулуу кыздай жаш терек.

Кетирип күндүн кунарын,
Шамалы келди “Уландын”.
Тезинен кирди катуулап,
Теректин толгоп “кулагын”.

Жулмалап жатса, не чара,
Боорткоктоп, кайра эс ала:
“Байке эле, байке, болду!...” - деп,
Балыктай туйлайт бечара.

Жан тартып бир топ карадым,
("Көлүктөн" чыга албадым).
Энеге-Жерге жармашкан,
Элесин көрөм баланын...

1991-ж.

КАМЧЫЛАНУУ

Эгер чындап ажал алса жүрөктөн,
Бул дүйнөдөн өкүнүчсүз ким өткөн?...
Же болбосо өлбөс болуп калууга,
Ичкен барбы жомоктогу мүрөктөн?...

Бирок да мен коркконум жок жүрөктөн,
Башка дарт бар көөдөнүмдү жүдөткөн.
Эчак эле элдин күткөн үмүтүн,
Элес албай, эң бир сонун жыл өткөн!

Жеттим кыркка — ушул кантип аз дейин,
Жазганымдын сапат-саны анчейин.
Энем буга күнөөлүү эмес кымындай,
“Эрте ойготкон” - эми аттандым, кантейин.

Көпчүлүктүн шарданында жүрөмүн,
Эмгегим аз, алсыз-чабал бирөөмүн.
Теңтуштардан уялгандан жер карап,
Тердеп жатып, муздап басып-жүдөөмүн.

Өзөк түтөп, өкүнгөндө кантейин,
Өмүрүнүн өтөп койду жан теңин.
Түш оой элек... кой, жылайын алдыга,
Турган сайын, келе берет жан терим...

1983-ж.

ЖАКШЫ ТҮШ

Көшүлүп уктап баратсам,
Көрүндү мага үч адам.
Туткундап алган окшоду,
Туйласам келбейт эч аргам.

Айланып курчап алгыдай,
Агалар мага өч беле?...
Атайлап кармап алышып,
Айтары мындай сөз беле:

— Жазам, - деп баштап, таштабай,
Жазсаң жаз деги жазгандай.
Жакшы учур өтүп баратат,
Жатасың элден жасканбай.

— Саргарып бышкан дандын да,
Сапырса чыгат маңызы.
Сапатсыз, мунун иши үчүн,
Сабайбыз! - деди сарысы.

Байкасам жалган кеп эмес,
Баш ийип турдум буйрукка.
Титирей түштүм чыңырып,
Тийгенде таяк куйрукка....

Аялым жулкуп ойготот:
- Көзүңө эмне көрүндү?...
Бакырып ийдиң аябай,
Түшүңбү мунуң, өңүңбү?...

— Жатпайын минтип жабышып,
Жакшы түш мунум, кайгырба.
Союлдап жатты, билдиңби?...
Сооронбай, Жалил, Байдылда.

1969-ж.

Эл акыны Байдылда Сарногоев,
Көкүл Жаманкулов.

1980 жыл, Бишкек шаары

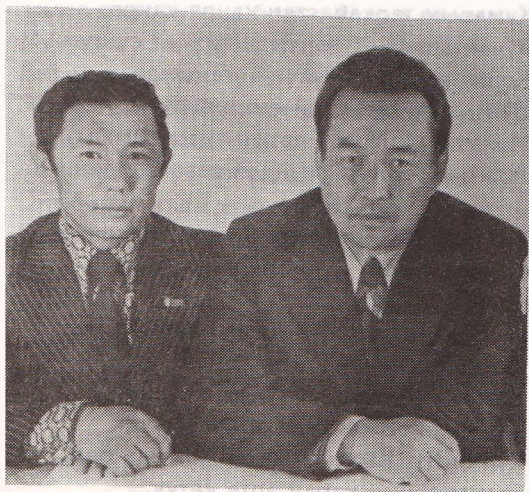
Народный поэт Кыргызстана Байдылда

Сарногоев и Кокүл Жаманкулов

1980 год, город Бишкек

Эл акыны Жалил Садыков,
Көкүл Жаманкулов,
1976-жыл, Бишкек шаары
Народный поэт Кыргызстана
Жалил Садыков и Кокул Жаманкулов
1976 год, город Бишкек

АРНОО

Унутпайм мына ушундай өмүр күнүн:
Көк жашыл көлкүлдөгөн Ысык-Көлүм.
Кумарым таркабастан кайра-кайра,
Кучактап жан боорумдай келет сүйгүм.
Койнуңа бир чөмүлүп алганымда,
Оюмда он сегиздей өмүр сүрүүм.
Мойнуңа колумду артып турганымда,
Жактырып, жакынындай сезе билдиң.

Билдиң да, билгендигиң ушу эмеспи —
“Шырп-шырп” - деп белги бердиң
эркелечү.

Сен менен чер жазышып ойной берип,
Күндөрдүн сезилбеди эрте-кечи.
Жыпжылуу коюнуна чырмалышып,
Чынында сонун тура эркелешүү!
Күн бүттү. Кызмат деген моюнда бар,
Эртеге Чүйгө карай эрте кетүү...

Бери болчу Ысык-Көлүм — эркетайым,
Берилип бешененден бек жыттайын.

Кайрылып келаламбы, келалбаймбы,
Табийгат соолуп берсин сага ылайым!...
Акырын Балыкчыга жылып барат,
Ак куудай алыстагы — күмүш Айың.
Ырыскы бешигиндей термелесиң —
Ысык-Көл! Айланайын, айланайын!

Тилек бар, буйрук болсо келем деген,
Мунуңан өзгөрбөссүң, аны билем.
Бирок да мезгил улам өттү менен,
Эскирет, карыйт, өлөт адам деген.
Шонтсе да жаш муундар боло берет,
Кезинде көрүшөрсүң алар менен... ж-
Ойт берип улам жээкке, оолдо чиркин,
Ойноктоп, “он сегизиң” турат белем!

1984-ж.

МЕНИН ПЕЙИЛИМ

Бир боордош казак менен кыргыздар,
Ортосунда Чүй дайра агат кылымдар.
Наркы өйүздө “Кенес” деген айыл бар,
Берки өйүздө “Кеңеш” деген айыл бар.
Эки өйүздүн ортосунда чоңойгом —
Менин пейилим экөөнө тең барабар.

1966-ж.

КЕТМЕНИМ

Батасын алып нечендин,
Бактылуу болдук кетменим.
Болукшуп денем чапканда
Боюмда дарт жок эч менин.

Кутмандуу дыйкан жолунда,
Куралым болдуң колумда.
Жүрөбүз бир топ жылдары,
Жөрмөлөп жердин боорунда.

Карууга салып мен келем,
Каалгып ойго термелем.
Калем сап менен экөөңдү,
Каректей тепе-тең көрөм.

Сабы тал болот кетменим,
Сыныңдан такыр кетпедиң.
Сексенге барып калганда,
Сепейген чалга жеткирбей,
Сен мени “чанып” кетпегин!
1997-ж.

СЕН ҮЧҮН
(Аялым Кайырбүбүгө)

Буудайды септим ким үчүн? -
Булоолоп нанды жапсын деп,
Буудай өң жаным, сен үчүн!

Арпаны, септим ким үчүн?-
Апапак эт-май турсун деп,
Ардагым ушул, сен үчүн!

Тарууну септим ким үчүн?-
Татына бозо болсун деп,
Тамшанып ичер, сен үчүн!

Картөшкө тиктим ким үчүн?-
Капыстан көзүм жумулса,
Кайрылып эстээр, сен үчүн!

1997-ж.

СЫРДАШУУ

Жатаарда жасып чачың өргөнүңдү,
Анан да чече баштап көйнөгүңдү.
Баягы капалыкты унуткарып,
Бажырап айтып кирдиң Көлдөгүңдү:

“...Билбедим ошол күндөр кандай өттү,
Наристе кууган окшоп көпөлөктү.
Көлкүлдөп эрип турган ырыскы бейм,
Көл сонун, көңүлүмдү көкөлөттү.

Бир эркек эки-үч жолу алдым тороп,
Эп көрсөң жолуксак дейт, болгонум жок.
Селт этип чочуп кеттим мындай ишке,
Сен менен үйдө калган балдарды ойлоп...”

Дедиң да, андан ары узартпадың,
Бурулуп мени карай, кучактадың.
Сезилип турду каккан жүрөгүңдөн,
“Сенчи...” - деп сөздү мага узатканың.

Мен болсо ал күндөрү китеп таптым,
Акындын жакшы ырларын сүйүп жаттым.
Таарынып сага жүргөн ойлорумду,
Тазалап көкүрөктөн сүрүп жаттым...

1978-ж.

УЙ АЙДАГАН КЫЗ

Күн батаарда күр менен,
Улар келет бададан.
Бака-шака уй тосуу —
Баш айланат баладан.

Кай бир уйдун көнгөнү,
Калат башын байлатып.
Кай бириси майпайып,
Барат секин айдатып.

Бир кунажын баш бербей,
Секелек кыз убара.
Кирип кетти айланып,
Жолдогу үйгө будала.

Артындагы секелек,
Айдамакчы оюнда.
Чыпылдата чабууга,
Чыбык алган колуна.

Чып-чып чапса куйрукка,
Чымын сезбейт чапканын.
Чарбагынан бирөөнүн,
Чап сугунуп жатканын!

Ыйламсырап жаш неме,
Эки жагын куранды:
“Азыр, азыр үйүнөн,
Адам чыга калабы?...
Ачуусуна чыдабай
Ай, уюмду сабайбы?!...
Ай, уюмду сабайбы?!”

1986-ж.

АЙЫЛ КҮНҮ

Таң сүрөр кезге аз калып,
Жатса да жылдыз чачырап.
Камдангын ишке дегендей,
Короздор тынбай чакырат.

Жел келип бир аз сыдырым,
Шуулдайт мырза теректер.
Көтөрдү башын уйкудан,
Корсулдайт картаң дөбөттөр.

Былчийып жаткан түн бою,
“Быш” - этип турат уй дагы.
Акырды карайт түз эле,
Акыйып көзү, кулагы.

Кашкайып келет бүгүн таң
Кыраңга-белге нур тарап.
Кан дүргүп бетке чыккандай,
Кызарып барат туш тарап.

Чал чыгат үйдөн калтырап,
Кумганын кармап колуна.
Чанактуу көзүн алайтып,
Чапанын илип жонуна.

Алакан жайып асманга,
Ал тилейт күндүн жакшысын.
Аман-соо болсок экен деп,
Ал тилейт айыл бактысын.

Андан соң “жарк” - деп айнектер,
Жагыла баштайт электир.
Журканды шилтеп, шак турат,
Жабыла аял-эркектир.

Короодо койлор маараган,
Торпоктор - улам мөөрөгөн.
Бакырып бардык үн менен,
Бала ыйлайт түндө бөлөнгөн.

Чакага шор-шор тартылып,
Аялдар уй саап атканда,
Трактор үнү даркырайт,
Түтүнү кетип асманга.

Көчө өөдө айдап баарысы,
Кезүүгө эми кой кошот.
“Бол, тез!”- деп бөлүп уйкусун,
Балдарды зорлоп айготот.

Күттүрбөй анан өзү эле,
Күн келет тоодон көрүнүп.
Станда кымкуут кыймылдар,
Машина-трактор бөлүнүп...

Ат минип өргө баратат,
А чабан болгон үйүндө.
Жайытта, короо четинде,
Жардамчы калган түнүндө.

Жыбырап жатат чачылып,
Жол бою туяк издери.
Соңунан калбайт локулдап,
Сырдана болгон иттери...

Учуру иштин кызыган,
Убак жок үйгө баруучу.
Талаадан эле түштөнөт,
Сугатчы, чөпчү — баарысы.

Балдардын баары окууда,
Кичине-чоңу аралаш.
Көрүнбөйт басып кур жүргөн,
Көчөлөр арбын, адам аз.

Аптапта тили салаңдап,
Ар бурчта иттер жашынат.
Кампага тууп тооктор,
Какылдай берип басылат.

Агын суу өтөт айылдан,
Аскадан бери кулаган.
Арбытып анын агымын,
Ар кайсы сайдан куралган.

Атылып тийет таштарга,
Агымы тиш-тиш — араадай.
Капыстан эле түшүргөн,
Калпагын калат алалбай.

Тасма жол чаңын булатып,
Машине менен, кээси атчан.
Кеч бешим ченде элди көр —
Жумуштан кайтып келаткан!...

Күн батып барат уяга,
Бүткөрүп бүгүн сапарын.
Аксакал тиктеп отурат,
Эстейдил жанып сакалын.

Артына беде бөктөрүп,
Кечүүгө кирген бир атчан.
Атына сууну шимиртип,
Ана эми чыкты бир аздан...

Теминип улам мингенин,
Тике үйүн беттей бастырат.
“Мөлт” - эте түшөт кашка суу,
Туяктан чөпкө тамчылап.

Кечкуруун балдар чурулдап,
Оюнга кучак толтурат.
Тооктор бакка, дубалга,
Торсоюп кайра олтурат...

1983-ж.

ЖАРКЫЛДАП ИНИМ, ЖҮР ЭСЕН
(Токой министри, иним Жанышка)

Токчулук күткөн пейлинен,
Топуктуу кыргыз эли экен.
Токою тоосун кучактап,
Толукшуп жаткан жери экен!...

Абалтан илбирс мекени,
Ак чатыр өңдүү аскасы.
Бактылуу элден экенбиз —
Баары бар — пилден башкасы.

Карышкыр да жакшы болгону,
Каман да жакшы болгону.
Кан жолдо кандай эл жүрсө,
Токой да шондой болжолу.

Арча да жакшы болгону,
Кайың да жакшы болгону.
Бишкекте канча эл турса,
Мында да шондой болжолу.

Белгилеп бир аз айтарым:
Бугуну иним, байкагын —
Калдайган мүйүз жаралган,
“Камбаркан”, “Сынган Бугудан”.
Кайрылып турса, жадаба,
Калкыңдын жайын угуудан.

Маанилеп бир аз айтарым:
Маралды иним, байкагын —
Мүйүздүү зөөкүр жат бирөө,
Маралдай болуп албасын.
Маралдай болуп, ал шүмшүк,
Малыңа бүлүк салбасын...

Жаркыган күнгө жанашкан,
Жаштык кез деген — гүл экен.
Жакшылык болуп алдыда,
Жаркылдап иним, жүр эсен!

1997-ж.

БУЛГААРЫ ТОП

Булгаары топ, булгаары топ,
Эки тарап талашкан.
Элдин баары “дуу-дуу” этип,
Эси оогончо карашкан.

Булгаары топ, булгаары топ,
Булгаарысы калың топ.
Буттан бутка өтүп келет,
Футболчунун каны окшоп.

Булгаары топ, булгаары топ,
Бура тарткан куюндай.
Ойт берет да, кайра жөнөйт,
Оюн салган кулундай.

Булгаары топ, булгаары топ,
Кызуу талаш жараткан.
Кирип кетсе дарбазага,
Бир жакты туз жалаткан.

лгаары топ, бул кары топ,
лгарысы жаңы топ.
т дүйнөнү тегеренет,
т топтордун каны окшоп!

85-ж.

КАШКА СУУ

Ала-Тоо башын жондогон,
Ак мөңгү түбүн жолдогон.
Күмбүрлөп комуз үнүндөй,
Корумдун койнун жойлогон.
Кылтылдап төмөн чубаган,
Кылымдар жазбай, “жоргоңон” —
Айланам сенден кашка суу —
Арыкта суудан башка суу!

Туландуу тике жалгадан,
Кайберен жутуп жырлаган.
Алдыртан канып моокуму,
Арча да көп-көк тура алган
Тайраңдап эрке балача,
Таштарга тийип, туйлаган —
Кагылам сенден кашка суу —
Каналда суудан башка суу!

Кирип кетсе дарбазата,

“Ак боздой” алыс чабылган,
Арышың күнгө чагылган.
Бактыңды алга сүрөшүп,

Бойлото тоолор жаңырган.
Мөндүрдөй ыргып асманга,
Мөлт эте кайра жарылган —
Өрөпкүйм сага кашка суу —
Өбөлгө өмүр-жакша суу!

1984-ж.

ЖЫЛКЫЧЫ

Жашыл төргө жай алып,
Жатса жоошуп жылкысы —
Жылдыздуу түн жамынып,
Жөнөйт төмөн жылкычы.

Жалжалынын жанына,
Жамбаштаса жылкычы.
Окуранып, кишенейт,
Оолдо ошонун жылкысы!...

Шак-шак бетке чабылган,
Сыртта шамал, чагылган.

Аралаша аларга,

Айгыр үнү жаңырган —

Азыр-азыр кетчүдөй,

Атырылып мамыдан.

“Ата көрү, өлсөмчү,

Атсыз мында калгандан...”

Шашып чыкты жылкычы,

Шалпар көйнөк-дамбалчан.

Чылбыр колдо, чоло жок,
Кируүгө үйгө кайрылып.
Үзөңгүгө бут койду,
Өлсө мейли кайыгып!

Үйрүн беттейт Гүлсарат,
Ийри жолго карабай.
Айла канча, келатат,
Албаа-далбаа Танабай...

1988-ж.

БАЛА ТИЛЕГИ

Нургазы — жакшы бала тыптырнактай,
Кантсе да жаштайынан эси бардай.

Агайы кезектеги жолго чыкса,
Бойтондоп адаты анын ээрчип алмай.

/ Жол узак, бала менен көп туралбай,
Барагой, үйгө бар дейт көңүл улай.
Портфелинен карандаш, кагаз берет,
Сүрөт тарт, буга жаз деп мени туурай.

Берет да алга шашат, бала калат,
Кагазды, карандашты жал-жал карап.
Бир маалда: “Аман келгин, агай! - дейт,
Алыстан-алыстан колун жаңсап.

Бала ойлойт: “Бачым эле келсе экен дейт,
Жолунан бирөө чыкса, жеңсе экен дейт.
Базарлык ала келип Чыңгыз агай,
Балдардын чөнтөктөрү толсо экен дейт,
Биз менен Ысык-Көлдө болсо экен” -
дейт.

1988-ж.

БАРСАҢ БАР, КЫЗЫМ...М

Биринчи класс кезинде:

— Алиппени бергем Эшимге,
Алып келе коюп, окуйун,
Жат болсун баары эсеме —
Деп айтып, кызым мүнөзүң,
Бар эле бир аз жалтаңдаар.
Ойлонбой туруп айтчу элем:
“Барсаң бар, кызым, барсаң бар...”

Жетинчи класс кезинде,
— Барабыз азыр Бекинге.
Баарыбыз чогуу окуйбуз,
Келемин кайра бешимде —
Деп айтып кызым мүнөзүң,
Бар эле бир аз жалтаңдаар,
Бетиңен сүйүп, айтчу элем:
“Барсаң бар кызым, барсаң бар...”

Онунчу класс кезинде,
Ойлонтчу болдуң кээ күндө:

— Классташ кызым чыкырган,

Туулган күнү кечинде —
Деп айтып кызым, мүнөзүң,
Бар эле бир аз жалтаңдаар.
Эскертип, анан айтчу элем:
“Эрте кел, мейлиң, барсаң бар”.

Студент болгон кезинде,
Сыр айттың, салып эсеме:
— Сиздерди мурда көрбөгөн,
Сый конок келет кечинде —
Деп коюп кызым, мүнөзүң,
Дагы эле турат жалтаңдаар...
Бактылуу болуп турмушта,
Боло алсаң бүлө — сүйгөн жар —
Барсаң бар кызым, барсаң бар,
Барсаң бар, кызым, барсаң бар...

1978-ж.

Бала ойлойт: Балдардын чөнтөктөрү толсо экен дейт,
Биз менен Ысык-Көлдөгү балдардын чөнтөктөрү толсо экен дейт.
1988-ж.

КҮЙӨӨ БАЛАМА, КЫЗЫМА

Базар баа -- жазганыңды басуу кыйбат,
Жазбасаң жата албайсың,
“чымын” кыйнап.
Аттиң ай, ара жолдо турган учур,
Акындын антаңдаган жүрөгү ыйлап...

Ошентип турганымда: — “Не кылайын”,
Сүйүнткөн Сүйүмбайым, Лиратайым!
Жашоону улоо менен жан атаңар,
Жазсам дейт жаңы ырлардын бир
далайын.

Тилеймин экөөңөргө ынтымакты,
Жана да ден соолукту, таалай-бакты.
Ырысым кемибесе, мына ушинтип,
Ыр ышкы көкүрөктөн таркамакпы!

1997 ж.

Туулган күнү кечинде —

Деп айтып кызым, мүнөзүң,

Бар эле бир аз жалтаңдаар:

ТАБИЙГАТ ЭГЕР МЕН ДЕСЕ...

“Эрте кел, майлың барсаң бар”

Тыңдаган менен миң ирет,

Тамырым кандай, ким билет?...

Таарынып кээде турмушка,

Тамылжый түшөм үргүлөп.

Сый коловга үзүрүсүмдүктөрдү

Табийгат эгер мен десе:

Жарыкта карай жансам дейм.

Тагдырым бүтсө, ошентип,

Таш болуп ката калсам дейм.

Барсаң бирдөөдөйүмдүктөрдү

Таш боло калсам эгерим —

Таштайы дурус денемин.

Таратпай “дартты” жаштарга,

Татына кетсем дегеним.

Таштайы дурус денемин

Табийгат эгер мен десе:

Таш бойдон “жайга” жетсем дейм.

Тапырап элдер кайтканда,

Түз болуп эрий кетсем дейм.

Туз боло кетсем эгерим —
Туздайы жакшы денемин.
Дарбыз-коон тиксе бир жылдар,
Даамдуу болсо дегеним.

1997-ж. Чай ичели, пейлиң...
Бара-бара ынак
Бирге олтуруп, чай үтсөң, шүңгүтүмөншөң

Бул турмушта
Баарынан да чайга үнүң
Баарлашып, бир тууганың
Бирге олтуруп, чай үнүңдү өрттөтүмөншөң

Кайнаса эми, демдөбүстөң
Бор чайнекке:
"Келиңиз?"...
Чыны астынан эң

Чай ууртасаң сылык-сыпаа берилүүчү-
Чаңкаган дейм жез оймоктой эриниң.
Ушул тапта келип кетет чиркин ай,
Уурутуңа кантың болуп эригим!

БАЛТАҢДЫ ЖЕРГЕ ТАШТАБА

Бир үйдүн ээси бир эркек —
Балтасыз оокат өтөбү?...
Балтага барып байланган,
Башынан турмуш өзөгү.

Балтаңды жерге таштаба —
Издейсиң аны бир күнү.
Бактыдан тайган сыяктуу —
Балтаны таптоо бүлгүнү.

Балтаңды жерге таштаба —
Мындай кеп элден укканмын:
“Балтаңды жерге таштаба —
Башыңа чабат душманың”.

1986-ж.

ЧАЙ ИЧИШҮҮ

Чайга келүү — бирин-бири жактыруу,
Чай ичели, пейлиң тартса жаш сулуу?
Бара-бара ынак болуп алсак дейм,
Бирге олтуруп, чай ичишүү аркылуу.

Бул турмушта түркүн тамак бар туру,
Баарынан да чайга көңүл артылуу.
Баарлашып, бир туугандай болсок дейм,
Бирге олтуруп, чай ичишүү аркылуу.

Кайнаса эми, демдей салгын кубантып,
Бор чайнекке Индус чайын булатып.
“Келиңиз?”... - деп сунуп турсаң көңүлдөн,
Чыны астынан ак билекти булайтып!

Чай ууртасаң сылык-сыпаа берилүүң,
Чаңкаган дейм жез оймоктой эриниң.
Ушул тапта келип кетет чиркин ай,
Уурутуңа кантың болуп эригим!...

Ызаатташуу — бул дүйнөдө улуулук,
Чай ичишүү — татынакай сулуулук.
Чер жазышып отурсак дейм, сулуунун,
Чыны астынан ак билеги сунулуп...

1983-ж.

КӨЛ КЫЗЫНА

Ысык-Көл. Чолпон-Ата — сонун жериң,
Ыргалып көк иримге серүүндөдүм.
Жакшына карындаш жан тааныш болуп,
Жаздырган ушул ырды сенин демиң.

Ким билди кимге кайдан кезигериң,
Баш иймек буйругуна бешененин.
Астыртан карап жүрдүм, жанга батты,
Аябай аянычтуу сезилгениң.

Акырын кадамыңды таяк коштоп,
Баратсаң алсыраган ак кууга окшоп.
Аттиң ай, не болгон деп бул сулууга,
Калды элем тереңинен сезим козгоп.

Алыңды сураштырсам билгендерден,
Айтышты тагдырыңды, туйдум белем —
Кабылып автомобиль кырсыгына,
Кагылган шумкарынан туйгун белем!

Ким тапмак өткөндөрдү өксөп-өксөп,
Бирөөгө мына ушундай тагдыр өксөк.
Дарактын бир бутагы сынса дагы,
Бирөөсү жазда чыгат кайра көктөп.

Санааркап жалгыз жүрүү кимге пайда,
Сергиткен абасы артык ушул айда.
Сүйлөшүп аз да болсо бирге басуу,
Саргарып баратканга ушул айла...

Тилеймин, айыгып кет карындашым,
Буралган тал чыбыктай азыр жашың.
Ыраактап кетеримде белек кылып,
Ысык-Көл, Чолпон-Ата, Сени жаздым.

1990-ж.

САГЫНГАНДА

Кучактагым келет аялды —
Күн нурундай бийик керилип.
Шире соргон жапан аарыча —
Гүл моокуна чексиз берилип!

Кучактагым келет аялды —
Кыргый мүчө — шунча келишкен!
Көкүрөккө бүткөн эмчеги,
Көөдөнүмдү көзөп эриткен!

Кучактагым келет аялды —
Кайра айланып, көзүм чачырап!
Кучактагым келет ан сайын —
Бүткүл боюм кыйрап-бачырап!

1991-ж.

ЭСТЕБЕС ЧАЛ

Эшикке чыкса деле бышыктай,
Эстебес чал деги кызыктай.
Эби-сыны дурус аялды,
Эңшерилип тиктейт мышыктай.

Келатса да мурда жайма-жай,
Келин сезип, кылат кызыктай:
Ары-бери экчеп куйругун,
Абышканын бүйрүн кызытмай...

Тигип калса көзүн мышыктай,
Тигил узайт тарткан сызыктай.
“Ээликкенин” басат бир убак,
Эске келип кемпир, ысык чай.

1997-ж.

ЭСТЕЛИККЕ ЭКИ ЫР

(1966-жылы Ташкентте болгон жер
титирөөнүн эпицентринде)

Жер титиреп келет карачы!

Сан бөлүнүп Эне санаасы.

Үйдөн чыгып бийик үн салат,

Ийининде уктайт баласы:

“Оо, тууган Жер, эмне дегениң!

Кырсык беле бизге берериң?...

Сабыр этип токтот өзүңдү,

Сен сыяктуу мен да Энемин!...

Жер ошондо: “Не дейт бул Эне?...

Энемин го мен да чын эле...

Токтоом керек мындай болгондо,

Тизгинимди тарта чирене...”

— Жок сен мени таш боор дебегин,

Мээримдүүмүн, токтоо элемин, —

Деген бойдон токтоп турууда,

Үнүн угуп Эне, Эненин...

II

Жер тиреп... мына ушундай кез келип...
Табийгаттын бул кырсыгын эскерип.
Оодарылып кете жаздап ордо шаар,
Ошол жерде туруп калды эстелик.

Аял-эркек алга умтулуп чыгышкан,
Айла жок деп жумуп жатпай көздөрүн.
Таянч болуп экөө бири-бирине,
Эрки күчтүү кармап турат өздөрүн.

Жер Энеге кайрылууну бирдирип,
Эне колун алга созот, карачы!
Баягы эле бешигинде жаткансыйт,
Боорунда балтыр бешик баласы.

Оо, чиркинай, оодарылган күл белем —
Ошол чакта болуп жаткан дүрбөлөң!...
Ошондогу Ата менен Энеге,
“Ооруба!”... - деп кабар келет дүйнөдөн...

Аза күткөн СССРдин элдери,
Аска ташты килем кылып оюшкан,
Эч бир өлкө тартпасын деп кырсыкты,
Эстеликке тегерете коюшкан.
1979-ж.

ТҮШҮНСӨҢ

Доктурга барсам оору деп,
Таптаза экен дейт карап.
Өзөгүн ойдун бийлеген,
Өзүңдө эми кеп калат.
Жүрсүңбү салып кайрмак,
Жүрөгүм булк-булк деп калат

Көндүрүп алдың эркиңе,
Көрүнбөй калсаң — ичим чок.
(Өзүңдү дайым сүйүүгө,
Өмүрүм канча, ишим жок)
Кароолдоп жүргөн көзүңдөн,
Куткарып алар кишим жок.

1968-ж.

НАРЫНГА ЖЕТЕ БАРГАНДА

Айтылуу Нарын тарапка,
Автобус арыш кергенде.
Толкутту мени туш тарап,
Токмоктон өтө бергенде:

Саамга токтоп бу жерге,
Сапарын ар ким уланткан —
Акактай тунук суу ичтик,
“Ак-Мөөрдөн”, “Алтын булактан”.

Кайрадан анан жол тарттык,
Капчыгай ичин тең бөлүп.
Сезимди дагы күчөттү,
Салонго салкын жел келип.

Бир кезде өөдө карасам,
Капырай кантип жан чыдайт,
Катарын сүйрөп тепловоз,
Капчыгай ичин камчылайт.

Поездге катар келебиз,
Болк эте түшөт денебиз.
Төбөдө барат күшүлдөп,
Төмөндө дайра, орто — биз.

Берилеп түзгө түшкөндө,
Барпайып канат жайган тал.
Байкасам сонун дүйнө бейм,
Бадалдуу жайык — Байдамтал.

Чыгыштан бир кез нур чачты,
Ысык-Көл — кыргыз күзгүсү.
Кимдин да болсо сугу артык,
Кийимчен келди түшкүсү.

Бирок да көлүк токтобой,
Кочкорго кирди сабалап.
Ээрчишип нечен комбайн,
Эгинди чабат салаалап.

Кайратман калкы биердин,
Көрүштү эмгек үзүрүн.
Мекенге маалым болууда
Мол алып жылда түшүмүн.

Долонго жете барганда,
Түн басты тоону бекемдеп.
Ар адам эми ойлонот,
Аман-соо ашсак экен деп.

Автобус улам өөдөлөп,
Асманга калдык жакындап.
Айланма ойноп бараттык,
Аскалар менен жашынмак

Ашуудан түшүп алган соң,
Асфальтта кайра зууладык.
Жан жактан кез-кез байкалат,
Жалт эткен агын суу калып.

Безилдеп көлүк токтобой,
Баратат дале баратат.
Айкашып тоонун көркүнө,
А балким азыр таң атат.

Бурула берип тумшуктан,
Темир ат таштап жай кадам.
Оймоктой тоонун койнунда,
Отторго кирдик жайнаган...

Алыска аккан шаң менен,
Ала-Тоо журтун мекендеп.
Назданып барам, Нырынды,
Кучакка кыссам экен деп.

1980-ж.

ТИЛЕГИМ

(Балкар иним Хусейге)

Жээктей Чоң Чүй каналын,

“Жээкке” барчу жагы эле.

Бош кезде келип эс алчу,

Бойлото кара бак эле...

Жаштыкты катып койнуна,

Жашыл бак жатат дагы эле.

Арамдык жакка алкынбай,

Ага-ини болдук алтындай.

Баштатан малга киндиктеш,

Балкар эл кыргыз калкындай.

Чаласын иштин калтырбай,

Чарбада иштер кол биерге.

Бешене жаркып, ой бирге,

Беш бармак болор кой бирге.

Тоолуктар боло кетебиз

Топтошо калсак той күндө.

Мусулман биздин каныбыз,
Мусулман биздин жаныбыз.
Миң жылдап жашай берели,
Муштумдай болуп баарыбыз!

11.10.97-ж.

БАЗАРГА САТЫП ИЙСЕМБИ

Кайдасың мышык кайдасың,
Көрсөңчү тырмак пайдасын.
Калдырттатып курутту,
Кантейин чычкан айласын.

Көтөрсөң боло башыңды,
Көтөрсөң боло кашыңды.
Жаныңдан эле өттү го,
Жыттасаң кантет ашыңды!

Талашып элден эт жеген,
Тамылжып жаткан бекерчим.
Там ичин, кампа, короону,
Тааныбай өтөөр бекенсиң?

Кой десем болбойт каралдым:
“Койнума алып аламын,
Барпайган кооз жүнү бар,
“Баронду” дагы багамын”.

БИР АТЫП КОЁМ МЫНТЫКТЫ

Абалтан жашап тоолордо,
Аталар мынтык алышкан,
Аластап конуш-өргөсүн,
Асманга карай айтышкан.

Алардай болуп мен деле,
Болбосун деймин кырсыкты.
Белгилеп: "Бармын" - дегенди,
Бир атып коём мынтыкты.

Караңгы түндү жамынып,
Короомо жакын калышкан.
Жолуна түшүп акырын,
Жоголсун ит-куш карышкан!

1997-ж.

ПОЭЗИЯ

Көзүм өтүп кеткичекти,
Көкүрөк өйүп турат бу:
Өмүрүмө өмүр улар,
Болгум келет “туяктуу”...
Эңсеттиң го поэзия,
Эркек бала сыяктуу!

1980-ж.

БАЙЧЕЧЕКЕЙ

Байчечекей, байчечекей жайнаган,
Быжыраят жаз келгенде кайрадан.
Жүрөктөргө жылуу сезим урунуп,
Жашаргансыйт муну көрүп кайран жан.

Адам түгүл асмандагы күн күлөт,
Байчечекей жайнап турса үлбүрөп.
Жердин бети жылдызданып — кулпунуп,
“Жашоо” - деген жакшы экенин билдирет.

1964-ж.

АЛА-ТОО

Чагылтат күндүн нурларын,
Күзгүдөй көпкөк муздарың.
Көңүлдү тартып өзгөчө,
Көкөлөп турган учтарың —
Көпкө атып жерден жаңыдан,
Көргөнсүйм ракет учканын!

1968-ж.

АСТРОНАФТ ЧЫКТЫ КЫРГЫЗДАН!

Кен чыккан жерден кен чыгат,
Эр чыккан элден эр чыгат.
Эр Манас-Ата арбагы,
Эскирип калбас эч убак!...

Ааламдын сырын ачууга,
Астронафт учуп чыкты эми,
Ай, Жылдыз койнун аралап,
Ал минген “Буудан” мыкты эми!

Жеткирди Марска кыргыздын,
Желегин, Гербин, Топосун.
Кадырлап абдан жешсин деп,
Казанга жапкан тоочун...

Саламат кайтсаң экен деп,
Саргара түшөм санаага.
Сагынып тосот Ала-Тоо —
Салижан иним, садага!

1998 ж.

3 СТИХИ 8

ПОДСНЕЖНИКИ

Опять раскроются весной
Подснежников глаза.
И птичья трель над головой
Взлетит на голоса.

И встрепенется вдруг душа,
Помолодеет враз.
Ведь жизнь и вправду хороша
В зеленый этот час...

ВОЗВРАЩАЕТСЯ ЮНОСТЬ ВЕСНОЮ...

Мы живем,
Не считая года,
Все победы даются нам с бою,
Но как ни было б трудно —
Всегда
Возвращается юность весною!

Удивительна эта пора...
Посмотри —
Небеса расцветают,
Им разгладят морщины ветра,
Что весною
В наш край прилетают.

Посмотри —
В ненасытности глаз
Горизонту не уместиться,
Посмотри —
Только ночь улеглась,
Как с востока торопит зарница.

Ближе к лету —
Все ярче, пестрей,
Все полней многоцветье вселенной,
Что любые ковры рядом с ней! —
Мир неистовый,
Яркий,
Мгновенный...

С талым холодом
Борется зной:
Дождь прольется —
И солнце проглянет,
Посмотри —
Ведь таким, как весной,
Просветленным
Мир этот не станет.

Юных вишен и древних чинар
Лишь коснется щека небосвода,
И в листе
Просыпается дар:
Нет поэта светлей,
Чем Природа.

Певчий дрозд
Нас разбудит с зарей.

Посмотри —
Как светлы эти дали! —
Утру первому сердце открой,
Мы не все еще в нем увидали!

Будет лето стоять у двора,
Урожайная осень придет к нам,
Но весеннего счастья пора
Так мгновенна,
Так бесповоротна...

Потому,
Не считая года,
Не исчислив пути за собою,
Слышим:
В реках вскипает вода,
Возвращается юность весною.
Видим:
Помыслы были чисты,
Если жили мы
Мыслью одною —
Осень дней довести до весны —
Возвращается юность весною!...

ВЕСЕННЕЕ УТРО

Полоска зари над полями
И запах рассвета и трав...
Кто в жизни
Не встретился с вами,
Мгновенья рассвета узнав!

Объятые мягкой прохладой,
Еще в полусне,
В полумгле,
Мгновения эти отрадой
Полны на расцветшей земле.

И, встав на рассвете,
Готовой
К отплытию без берегов,
Душа насыщается вдоволь
Простором далеких лугов.

И в жизни,
Такой же мгновенной,
Как все, что уходит, спеша,
Всегда на рассвете вселенной
Твоя молодеет душа.

РОДНИК

Извилиста тропинка и узка,
Струятся в тишине березняка
Из глаз утеса слезы — называют
В горах глазами выход родника.

Все — как в разлуке.

Краса берез и неба бирюза.
И на скале алмазная слеза.
И я к струе, как будто бы к любимой,
Припал, целуя ясные глаза.

ТОТ ДАВНИЙ СВЕТ

Мы с другом ехали на той¹
По случаю рожденья сына,
Вокруг сияла красотой
Иссык-Атинская долина.

Цвела весенняя земля,
Как на ладони, были дали;
Одеты зеленью, поля,
Покачиваясь, проплывали.

Заботы, спешка, суета
Куда-то канули во мраке,
Когда открылась высота —
Предгорье, где пылали маки.

Так жарко пламенел простор,
Что сердце вздрогнуло от боли,
Пространства радостный костер —
Переливалось, рдело поле!...

¹ Той — праздник.

Мы вышли из машины. Нас,
Не выпуская из объятий,
Несла весна. Промчался час,
Мгновенья жизни не истратив.

Как позабыть тот давний свет,
Тот алый свет любви и муки! —
С тех пор прошло немало лет,
А все не то,
Все — как в разлуке...

Ранней весною
черная туча
слезы прольет
на лужайки и кручи.
И полевые цветы,
как девчонки,
вскинут свои
непокорные челки.
В платьях простых
под дождем промокают,
образ твой милый
напоминают.
Туча умчится,
и слезы прольются:
зайчики светлые
в лужах смеются.
Воздух наполнен
чистейшим озоном,
треском,
жужжанием,
пением, звоном.
И полевые цветы
без утайки,
словно по сцене,
скользят по лужайке...

МЕЧТЫ

Земля,
Помечтай под лучами светила,
Звонящей весной помечтай об одном —
Чтоб колос налился
Звонящим зерном,
Чтоб ниву ты щедрую нынче взрастила.

Пусть стебли,
Как струны,
Упруги, крепки,
Колосья возносят над полем зеленым;
Пусть к полю поднимутся
Воды реки,
Пусть ветер споет
Тополям и влюбленным.

С тобою, земля,
Помечтаем и мы.
Трудом подкрепляя
Все наши надежды:
Пусть зеленью свежей

Зальются холмы,
Долины покроют цветенья одежды;
Пусть сбудется все:
О чем мы и земля
В порыве едином так страстно
Мечтали;
Пусть свя наша жизнь,
Словно эти поля,
Цветет и не знает утрат и печали!

ВЕТЕР И ТУЧА

Где баюкает душу небес глубина,
Где раздолье стихии могучей.
Вечно спорят о чем-то, как муж и жена,
Грозный ветер с упрямою тучей.

Провода натянув тетивую тугой,
Ветер в сонные окна стучится...
Вековые березы сгибая дугой,
Он в погоню за тучею мчится.

Он усталым селянам уснуть не дает,
Нагоняя тревоги и страха...
И, вцепляясь в чумазы лохмы ее,
По щекам ударяет с размаха.

Посылает ей вслед за ударом удар,
Вспышки молний мелькают, как плети...
Ах, как много на свете супружеских пар,
Что живут, словно туча и ветер.

Вот к высокой горе ее край пригвожден,
От ударов дрожит, как гнедая...
И над самой долиной унылым дождем
Поливает посевы, рыдая.

Но к утру успокоятся он и она,
Улыбнутся деревьям и травам...
Обнявшись, как примерные муж и жена,
Уплывут как ни в чем не бывало.

ДОЖДЬ

Он миллионом лезвий распорол
Завесу туч, что горизонт скрывала,
И в прорезях завесы вспыхнул ало
Торжественный, певучий ореол:
Всем листьям здесь, внизу, досталось
сразу
По крупному прохладному алмазу.

Как раз работал в поле я, когда
К земле рванулись звонкие потоки.
Небесная весенняя вода!
Как славно ты мне освежила щеки...

ЖАВОРОНОК

Танцуешь и поешь одновременно.
Пусть песнь твоя в блаженстве не замрет.
И, высоко зависнув над землею,
Походишь чем-то ты на вертолет.

Колеблется твое живое тельце,
Трепещут крылья, сдерживая вес...
Ничто, поверь, соперничать не может
Со звуками, летящими с небес.

Ты надо мною кружишься с рассвета.
Хоть тельце и размером с кулачок —
Оно в себя вместило столько звуков,
Что даже все их сосчитать не смог...

Весну, что к нам пришла без промедленья,
Ты, жаворонок, песнями хвали!
Ты — истинный певец родной природы!
Ты — истинный певец родной земли!

ПОСВЯЩЕНИЕ

Дней с тобой проведенных
вовек не забыть,
Иссык-Куль!
Буду в сердце я вечно хранить
и лазурный твой берег
с песком золотым,
и громады отрогов,
что встали над ним.
Кто в глубины твои
хоть однажды ступил —
восемнадцатилетним себя ощутил...
Как родного,
ты принял в объятья меня
среди знойного,
жаркого летнего дня.

Плеск твой был для меня,
как условный призыв.
Твой прилив для меня,
словно силы прилив.
Мы, как дети,

играли с твоею волной.
И недели
летели своей чередой.
И настал этот миг —
мне сегодня с утра
собираться домой
наступила пора.
Ждут иные заботы,
иные дела.
Но в глазах
твоя гладь остается светла...

Словно девушка
в ситцевом платье,
мелькнет
синий шелк твой
и скроется за поворот.
А увижу ль еще
рябь родного лица?
Но твой образ
пребудет со мной до конца...
Проплывает Рыбачье.
Как лебедь, луна
в серебре над тобой
в новолунье видна.
Как арчовая люлька,

качаешься ты.

“Айланайын!”¹ —

кричу я тебе с высоты.

Я мечтаю вернуться

к твоим берегам.

Неподвластны они

быстротечным векам.

Поколенья уйдут.

Поколенья придут.

Только ты

будешь вечно властителем тут.

Мои правнуки

будут встречаться с тобой.

Обласкаешь ты их

своей светлой волной.

Не исчезнут во мраке

твои берега.

Иссык-Куль,

ты останешься юным века!

¹ Айланайын — букв. — принимаю на себя твои напасти.

ТУЯ-КОКТУ — ВЕРБЛЮЖЬЯ ЛОЖБИНА

Мой дядя Борончу в Туя-Кокту
Верблюдов пас.
Давненько это было...
Мальчишкой помню я, как небо стыло,
Как звезды ввинчивались
В высоту
И рыжих неуклюжих верблюжат,
Что жались к матерям,
Я помню тоже...
Сменились дни,
Но детство всех дороже:
Туя-Кокту всегда я вспомнить рад.
Теперь верблюды редки —
Не нашлось
Им места в нашем транспорте
Пастушьем.
Я помню, шаг их легким был,
Воздушным —
Мне на верблюдах мчаться довелось.
Теперь в Туя-Кокту —
Стада коров.

И если мы в воспоминаниях тужим
О позабытом "статусе" верблюжьем,
То объяснить их
Нам не хватит слов.
Года мои ушли за половину.
Туя-Кокту все там же...
И сказать
Могу:
Верблюжью старую ложбину
Никто "коровьей" не посмел назвать.
И видится мне —
В детства дальней сини,
В полынном свете горной высоты
Шагает медленно "корабль пустыни"
И грустным оком смотрит за хребты...

ТОРОПИТ ВРЕМЯ

Когда приходит срок покинуть свет,
Найдется ль тот, кто будет рад уходу?
Людей бессмертных в этом мире нет.
Кто пил живую, сказочную воду?

Меня мгновенье смерти не страшит.
Мне нынче жокет нутро совсем иное —
За годом год стремительно спешит,
А сделал ли я что-нибудь большое?

Мне сорок лет.
Полжизни позади.
Что сделать я успел за это время?
Сказала мать когда-то мне: "Иди..."
И я пошел,
И я пророс, как семя...

В потоке лет живу, как все вокруг.
Работаю,
Но кажется — все мало...
И мысль одна сверлит ночами вдруг —
Все ль сделал я, как говорила мама?

О прожитом не стоит сожалеть.
Полжизни впереди,
Быть рано старым...
Торопит время.
Нужно мне успеть
И доказать трудом, что жил не даром.

МАЛЫШ

Тяни, малыш, свой самосвал,
Не зарули в арык! —
Теперь водителем ты стал,
Тяжел твой грузовик.

Пускай покажется другим,
Что он ужасно мал.
Ты будь водителем лихим —
Тяни свой самосвал.

И пусть игрушечный КамАЗ
Ведешь на поводке,
Вот вырастешь — покажешь класс:
Твой путь — в твоей руке.

Расти, сынок, скорей расти,
Но только не забудь:
Ты должен много обрести,
Чтоб проложить свой путь.

Ты должен многое узнать
И многое уметь,
Чтоб на пути не буксовать,
Чтоб вовремя успеть.

Все будет — истина и ложь,
Но верим в этот миг:
Ты вырастешь,
Ты поведешь
Могучий грузовик!

КОЖАНЫЙ МЯЧ

Кожаный спортивный мяч —
Брат удач и неудач.
Мир, как хан, в плену он держит,
По земле пустившись вскачь.

Кожаный спортивный мяч,
Лечит душу, словно врач,
Всем болельщикам планеты.
Ведь болельщик — он горяч.

Кожаный спортивный мяч
От хороших передач
Так взлетел над стадионом,
Голом украшая матч!

Кожаный спортивный мяч
Пролетает, как лихач.
И ничуть он не стареет
От ударов и подач.

Кожаный спортивный мяч —
Брат удач и неудач.
Мир, как хан, в плену он держит,
По земле пустившись вскачь.

МАТЕРИ

Отару овец охраняя,
Ты в горы далеко ушла.
На снежном глухом перевале
В тот год ты меня родила.

И щедро мне всю подарила
Свою беспокойную жизнь,
И в город большой проводила:
“Расти, мой сынок, и учись...”

Лицо иссушили заботы,
Все тише походка твоя,
И годы, нелегкие годы
Заставили гнуться тебя.

В далеком аиле, я знаю,
Как трудно без сына одной...
Так жди меня, мама родная,
Спешу я на встречу с тобой!

О связь,
О кружево
Морщин твоих,
Сплетенных,
Как травинки,
В час ненастья!
Мне нужно дольше,
Дольше видеть их:
Без этого
Не представляю счастья...

СЕЛЬСКИЙ ДЕНЬ

Еще во тьме долины полускрыты,
И звезды блещут ярки и тихи.

Но, расправляя утренние крылья,
Уже кричат шальные петухи.

Залетный ветер тронул резко
Кроны

Пирамидальных тополей.

В ответ —

На чужака,

Еще как будто сонные

Цепные псы залаяли чуть свет.

Старик выходит из дому с кумганом,

Чалан висит на сгорбленных плечах.

Недаром встал старик сегодня рано.

Он словно что-то ищет в небесах.

Потом, воздев свои ладони к небу,

Он просит, чтобы день хорошим был,

Чтоб вдоволь было и тепла и хлеба,

Чтоб счастлив был его родной аил...

Мычат коровы долго и упорно.
Им овцы вторят блеяньем в тиши.
Кричат, как будто прочищают горло,
Спеленутые на ночь малыши.

И вот уж засветились окна в доме.
Приемник пеньем огласил эфир.
Не предаваясь утренней истоме,
Проснулся разом весь окрестный мир.

Уже приспела утренняя дойка,
И вжикает о ведра молоко.
В телятнике возобновилась стройка.
Затарактели трактора легко.

Вверх по дороге поплелась отара,
Овечий хор над травами поплыл...
Ломая сон детей призывом старым —
“Вставать пора!” —
Врывался день в аил...

И солнце показалось над домами,
Как яркий и восторженный цветок.
Пошли машины вслед за тракторами —
Неудержим стремительный поток.

Вот бригадир уже раздал наряды,
Разумно все дела распределив.
И обсудил, что дальше делать надо,
Собравшийся в правлении актив...

Я вижу: всадник едет вверх по склону,
Чабан спешит по холодку вперед.
На пастбище, у старого загона,
С зари его уже помощник ждет.

Чабан свободно отпустил поводья,
Следы копыт пестрят и там и тут...
Не отставая от него, поодаль
Поджарые собаки вслед бегут.

Приносят птицы радостные вести,
Синоптик не предсказывает дождь.
Из кузова взлетают смех и песни —
На сенокос поедет молодежь.

В такие дни так постараться надо,
Чтобы весь год удачным был потом,
Работают с зари и до заката,
Обедают на стане полевом.

Село в страду надолго опустело.

В лицо пустые улицы глядят...
В такие дни для всех найдется дело —
И стар и млад в одном строю стоят.

Насквозь прогрето небо голубое,
И марево расплавлено вдали.
В тени собаки прячутся от зноя.
В амбарах куры роются в пыли.

Через аил спешит ручей стозвучный,
Рожденный среди скал и крутизны.
Его мне слушать не бывает скучно —
Хватает света в нем и новизны.

О камни ударяется — не стонет.
Прозрачна в жаркий день его вода.
И если кто в него калпак уронит —
Догнать калпак не сможет никогда.

День катится к закату.
И под вечер
На ишаках, машинах, лошадях —
Мне люди попадают навстречу.
Усталость отпечатана в глазах.

В свое гнездо садится солнце.

Хватит —

Оно трудилось, подгоняя нас.

Я вижу — аксакал неспешно гладит,

На солнце глядя, бороду в тот час.

К седлу травы охапку приторочив,

Седок поит коня,

Войдя в поток.

Коню путь к дому чудится короче,

Он фыркает, почуяв ночи срок.

Потом коня седок направит к дому —

И конь рванется с радостью туда.

Шуршит пустопорожняя солома,

И капает

С копыт в траву вода.

Лишь детвора неутомима в спорах

И в играх.

Тишина ей не с руки...

И куры застывают на заборах,

Как глиняные чудо-бугорки...

ПРОСТАЯ ИСТИНА

Впервые приоткрыв глаз круглые окошки,
Впервые плач и смех размазав по лицу,
Впервые встав на неподатливые ножки,
Впервые крикнув: "Папа!" с луговой
дорожки,
Ты подражаешь мне во всем — отцу.

Все лучшее мое тебе передавая,
Как в новый, лучший мир спешащему
гонцу.

Даря свою любовь (ей — ни конца, ни
края),

Я сознаю (вот истина святая!),
Что подражаю своему отцу.

ПОЙМИ

Был я нынче у докторов.
Мне сказали они:
“Здоров!”
За тобой теперь будет слово...
Сердце екает иногда
Ты не знаешь, в чем тут беда,
В чем сердечной боли основа?

К твоей власти давно привык.
Дарит радости мне твой лик.
Сколько лет по тебе томиться?
Но от взглядов твоих душа
Вся сжимается, чуть дыша,
И не может освободиться.

СОВМЕСТНОЕ ЧАЕПИТИЕ

Ты на чай меня встречай.
Разговором красен чай.
Коли я тебе понравлюсь,
Ты взгляни хоть невзначай.

Чай покрепче завари
И со мной поговори.
Этот чай я пить согласен
С вечера и до зари.

Чинно сяду я в углу.
Протяни мне пиалу.
Пар над чайником струится.
Ты присядь скорей к столу.

Уважение — залог,
Чаепитие — предлог,
Чтоб тебя я видеть нынче
Здесь, за дастарханом, мог...

ЦВЕТЫ ПАМЯТИ

Найди цветы, которые б не вяли
Перед жестоким натиском зимы.
Круговорот природы... Да, едва ли
Проклясть его законы смеем мы.
И моего отца, рыдая, тоже
В холодный, снежный саван облекли,
Но мерзнуть на последнем, вечном ложе
Не даст ему тепло родной земли.
Пусть смертный сон прервать не в нашей
власти,
Ведь всем нам с жизнью не всегда
дружить,
Пусть нет отца, но он изведаль счастье,
Особое,
Простое счастье —
Жить.
Мне дорог облик насыпей унылых:
Здесь счастье жизни чувствуешь полней.
Свои стихи читаю на могилах
Знакомых мне и дорогих людей.

ДОРОГА

I

... Автобус тронулся —
И путь
Сквозь наши горы и долины
Позвал нас
Взоры распахнуть
Навстречу дальнему Нарыну.
Тот путь был долог
И далек,
И за день нам дала природа
Увидеть в череде дорог,
Как изменилось время года,
Понять, что человек
Трудом
Гор вечных покорил громады —
И стали светом и зерном
Плотины гордые каскады.
Дорога утром началась...
На всем пути,
Покуда глаз
Увидеть весь простор хватало, —

Все, что промчалось мимо нас,
Сердца людские взволновало.

Здесь,

У отрогов строгих гор,

Вблизи могучего Боома,

Звенит источник Ак-Мёёр

В раскатах молодого грома.

Все сердцу здесь давно знакомо,

Но помню,

Много лет назад:

Дорогу сквозь массив Боома

Громили сель и камнепад,

Ползли полуторки упрямо

И было небо нарасхват...

Теперь же,

По ущелью, прямо,

На перевал ведет асфальт:

Дорога дальше нас ведет,

Полна движенья и веселья,

Змеясь, возносится вперед

Сквозь крутосклонное ущелье,

Где вниз,

Крича: лечу, лечу! —

Срывается, кочуя,

Чу!...

Чем выше мы,

Тем круче склон,
И сердце полнится отрадой,
Влетает ветерок в салон,
Дыша полынью и прохладой.
Я поднял голову —
И вдруг,
Движением замороженный,
На миг почувствовал испуг
От скорости неугомонной:
Река неслась,
Спешила вниз,
Навстречу ей мы быстро мчались,
А с нами вровень
Машинист
Сквозь склон, что, скалами оскалась,
Путь преграждал к высотам звезд,
В сиянье дня неугомонном
Вел свой могучий тепловоз,
С цепочкой длинною вагонов!...
Горизонталь и вертикаль
Сошлись
В движении едином,
И ясно раскрывалась даль:
Равнина —
Зависть всем равнинам.
По глади ласковой

Река
Уже спокойнее бежала,
Вся в ожерельях тальника —
Краса и гордость Байдамтала...

2

... Как вдруг
С восточной стороны
Лучами вспыхнула граница
Земли и неба...
Рождены
Тобой —
Тобой нам восхититься,
Наш Иссык-Куль,
Наш синий свет,
Киргизии краса и гордость,
Ты посылаешь звучный голос —
И путники поют в ответ!
Как счастлив тот,
Кто смог узнать
Над горным морем свет простора,
Чье сердце, полное восторга,
Запеть заставит эта гладь,
Где волн немеренный разбег
Гоним ветрами и туманом,
Где, словно пара встречных рек,

Санташ
Сшибается с Уланом —
Два грозных ветра
На земле,
Как сонному покою вызов,
Как клич победный на заре
Отцов —
Кочевников-киргизов.
И молча все мы в эту даль
Глядели
С каменного взгорья,
Где синевой блистала сталь
Огромных волн родного моря.
Однако только краем мы,
Лишь взглядом
Синий свет задели —
По серпантинам,
За холмы
Ушла дорога каруселью.
За серпантином
Серпантин —
Все круче взлет,
Все выше небо,
Где облака, взлетая немо,
Седых касаются вершин.
Ах, как трудна ты,

Высота!

Вниз глянешь —

Сердце замирает,

Стремнины жуткой пустота

Тебя невольно призывает.

Долон могучий —

Сын ветров!

На пике горной круговерти

Ты вечно будоражишь кровь,

Так жизнь

Бросает вызов смерти.

Могучий этот перевал,

Где хлещут в августе метели,

Где все,

кто раз хоть побывал,

В глаза вселенной поглядели.

Долон был точкой в пути,

Как в жизни —

Точкой размышленья:

Как жить,

Как дальше нам идти,

Земное чуя притяженье.

...Остановились в тишине.

Тьма непроглядная вставала

Над хмурым миром перевала

Навстречу стынувшей луне.

Не позабуду никогда
Тот путь,
Где будто бы впервые
За жизни долгие года
Увидел горы я родные,
Селенья, лица, города.
Дорога,
Как же ты мудра!
Ты учишь доброму вниманью,
Познанию учишь,
Но не созерцанию,
Где разум гложет без добра.
И в памяти моей
Все громче
Раскат невидимых лавин,
Просторный мрак холодной ночи,
Гул грозных волн твоих,
Нарын.
И бесконечные ветра,
Как волны озера,
Все шире
В прекрасном и тревожном мире.
Дорога,
Как же ты мудра!...

РАССКАЗ СЫНА ПОЭТА

Вновь у мамы глаза влоспылали огнем,
Растворилось бывшее затишье...

Говорит она папе: "Коль ты не влюблен —
Так зачем о красавицах лишешься?"

Ты без музыки своей не проводишь и дня,
А со мной холоднее, чем иней,
Знать, милее меня и дороже меня
Молодая твоя героиня.

Все в окошко глазеешь, исполнен тоски,
Да молчишь, как плененная птица...

Пусть тебе героиня стирает носки,
Не пора ль нам с тобой разводиться?"

Не кори его, мама, ругать не спеши,
Пусть проклянется новая тема...

Просто папа наш ловит сигналы души,
Потому и молчит, как антенна.

Нежность ветра и тяжесть земной суеты
Чутким сердцем поэт ощущает...

Зря ругаешься, мама, и сердисься ты,
Ведь стихи он тебе посвящает.

Не мешай ему слушать, как птицы поют,
Только труд вдохновенью основа...

Если он не настроит антенну свою,
То, увы, не услышит ни слова.

Приглашают...
Падать...
Старым...
Молодым...
Заняв...
Заняв...

Впору эта молодость

Светлой лунной ночи.

До зари ей не смыкать

Огневые очи.

Скроется за горизонт

Вновь луна-подружка

Этот луг под головой —

Словно бы подушка...

ЗАПАХ ДЕТСТВА

Аромат разливают весна.

То — духи?

Нет, совсем не они —

Запах детства приносит она

И уносит нас в давние дни.

Проплывает серебряный дым.

Память сердца ничем не унять.

Старым — силу.

Любовь — молодым

Запах детства приносит опять...

Молчу, когда сварливец входит в раж,
Не прерываю хвастуна кураж —
Пускай они в стихах себя узнают:
Ответят им мои тетрадь и карандаш.

И если вдруг жена начнет ворчать,
Несправедливо в чем-то обвинять,
Я тоже промолчу — пускай ответят
Мой карандаш ей и моя тетрадь.

МОЯ ЛЮБОВЬ

Меж киргизов и казахов Чу веками мчится,
Только трудно и поверить, что она —
граница:

Два селенья разделило бурною рекою,
Но одно Кенеш зовется,
И Кенес другое.¹

Одинаково значенье и звучанье схоже —
Так какое же село мне все-таки дороже?
Все тропинки между ними я запомнил с
детства:

От любви, к обоим равной,
никуда не деться.

¹ Кенеш (кирг.) и Кенес (казахск.) — совет.

ИССЫК-КУЛЬСКИЙ ВАЛЬС

Счастье народное,
счастье большое

Льется певучей струей...

Вечно в движеньи,
не зная покоя,

Ты,

Иссы-Куль голубой!

Волны танцуют,

колышутся волны

И приглашают на вальс.

Как на свиданье,

спешу я, влюбленный,

В эти края каждый раз.

Музыку песен твоих дорожую

Я навсегда сберегу,

Яркие ноты ее напишу я

Здесь,

на твоем берегу.

Пусть весь народ мой

поет и танцует

Здесь,

на твоем берегу!

Друг переполнил!

Друг другу не чужды мы

Сказать друг другу

ДВЕ ГРОЗЫ

Сразу

Предгрозе.

Духота.

Наполнен влагой воздух,

Не в силах дождь пробиться

К жаждающей земле.

Невидимая молния

Простор беззвездный

Пронзает

В напряженной непроглядной мгле.

Грохочет дальний гром —

Все ближе, все суровей,

Он прорывает мглу,

В артериях стучит...

И ждем —

Прольется дождь,

И в музыке, и в слове

Бескрайняя гроза

Органом зазвучит!...

В ТО ЛЕТО...

Когда в толпе подруг
Ты к озеру идешь,
Когда с тобой вдвоем
Журчит волна морская,
Гляжу я молча —
Сердце пробирает дрожь,
Стучит оно тревожно,
Радуюсь, страдая.

Когда ты из воды
Выходишь на песок,
И рядом озеро с тобой,
И небо рядом,
Я не спешу к тебе,
В сторонке, одинок,
Достаточно тебя мне
Только встретить взглядом.

В то лето
В небе было солнца до краев,
А по ночам его

Луна переполняла!...
Друг другу не успели мы
Сказать двух слов,
Но в душах наших
Сразу
Больше света стало.

Отъезд нас разлучил,
Но встреча к нам придет,
Вернется счастья час
И чудо повторится! —
И под озерный шум,
Лишь вспоминая твой приход,
С нежданной болью сердце
Начинается биться...

ОСЕНЬ

Сентябрь давно вступил в свои права,
И золотом весь мир осыпан снова.
Мертва, мертва опавшая листва
И скорбно смотрит на меня, живого.

И мне деревьев оголенных жаль:
Природа поступает с ними круто.
...Своей любимой выцветшую шаль
Сегодня я припомнил почему-то.

Когда ты из воды,
Возле края на песок,
И рядом с тобой,
И небо рядом,
И не спешу к тебе,
В сторонку, одну,
Достаточно тебя мне
Только встретить-взглядом.

В те дни
В небе было солнце до края,
А по ночам зно

ОГОНЬ

Упала спичка на осеннюю траву —
И занялся желтеющий пригорок
Невидимым огнем,
И дым — как горек! —
Бестрепетно рванулся в синеву...

Я бросился гасить —
Куда там! —
Пламя шло,
Неотвратимой силой налитое,
Пригорок стал похож на поле боя,
А небо было
Ясно и светло.

Горящая стерня,
Курай, засохший с лета,
Поникие цветы —
Все шло в огонь, в огонь!
Но в глубине души,
На донце сердца где-то

Я голос услышал,
Он произнес: не тронь!

Не тронь! —
Услышал я. —
Горенье — это правда,
Оно — конец всему,
И лучшее, что есть,
И все живое в мире
Этой сути радо —
Отполыхать, отпеть, отплакать
И — отцвесть!

А пламя между тем
К речушке приближалось,
Еще мгновенье —
И сошлись вода с огнем...
Под пепелищем вновь
Живое
Возраждалось —
Все то, к чему придем
И от чего уйдем.

И ты передо мной
На склоне опаленном
Стояла, молодая,

И звала меня.
Как много лет назад...
И в сердце утомленном,
Услышал я порыв
Цветенья и огня!

ЛИСТЬЯ ЖЕЛТЕЮТ...

Мы с тобой расставались на несколько дней.

“Наша вечна любовь!” — ты сказала.

Подарил я тебе верность дружбы своей
И букетик весенних фиалок.

И уехала ты...

По утрам жду письма,
Дни и ночи проходят в тревоге.
И все кажется, будто идешь ты сама
Мне навстречу по пыльной дороге.

Временами и голос почудится твой,
Но никто тишину не развеет.
Одинокую грусть разделяя со мной,
Потускневшие листья желтеют...

НОЧНОЙ ЭТЮД

Ночь скрывает облака
И стирает грани.
Не видны издалека
Мира очертанья.

Не увидеть зимний сад —
Тьма во взоре стилом.
Невидимка-снегопад
Реет
Над аилом.

Ночь не хочет уходить,
Льется черной тушью,
Никого не разбудить —
Надо ль мучить душу?...

Где вчерашняя стерня
Зябко взор томила —
Снеговая простыня
Нежно все укрыла.

СНЕЖНАЯ НОЧЬ

ДОТЕ АСНРОН

Преобразился черный лик земли,
Как будто молоко в ночи вскипело,
Как будто чьи-то руки так умело
Куст за кустом переодеть могли,
Чтоб строчки, что вчера лишь сердце
жгли,
Перед рассветом записал я смело.

НОВЫЙ ГОД

Чтобы жизни все краше и краше цвести,
Надо смело к намеченной цели идти.
Новый год поднимается новым мостом
По законам природы на нашем пути.

Оглянитесь назад, устремляясь вперед,
И сравните минувший и будущий год:
Новый мост выше старого,
шире, прочней —
В нас надежды вселяет и в путь нас зовет.

Поглядите, как празднично, чисто, светло,
Белым снегом осеннюю грязь занесло.
Так давайте оставим, с собой не возьмем
И дурные поступки, и помыслов зло.

Чтобы жизни все краше и краше цвести,
Надо смело к намеченной цели идти.
Новый год поднимается новым мостом
По законам природы на нашем пути.

ПОЭМА О ДРУГЕ
(Памяти Эсенбека Борончиева)

I. Выпускник

И по равнинам, и по горным склонам
Июнь давно открыл глаза цветов.
Мир возродился праздником зеленым
И каждого порадовать готов.

Едва аилы встретятся с рассветом,
Ученики по улицам спешат,
И схож любой аил сейчас с букетом —
Ведь сколько их. букетов у ребят!

Цветы текут по гулким коридорам,
Цветы текут и в зал, и в светлый класс.
Цветы, цветы в руках людей, которым
Сегодня школа скажет: "В добрый час!"

Всю школу захлестнуло ароматом,
Вся школа, как цветочный павильон;
И поневоле видится ребятам

Последний день экзаменов, как сон.

Сместились чувства, сроки, расстоянья:
Не просто, как-никак, отдать на суд
За десять лет полученные знания
В десяток ограниченных минут.

День этот обладает чудным свойством:
С мальчишеством дороги разошлись,
А рядом ждет с понятным беспокойством
Уже самостоятельная жизнь.

Да, требования к юным будут строги,
И все вопросы — ох, как нележки.
К своим столам проходят педагоги,
Волнуясь так же, как выпускники.

Для тех и для других — пора отчета,
Одна и та же их связала нить:
Ребятам — сдать экзамены забота,
А взрослым — беспристрастно оценить.

В десятом "Б" — счастливейшие лица:
Нет ни единой тройки у ребят,
И вправе он, десятый "Б", гордиться
Победою в борьбе за аттестат.

Директор улетающим питомцам
Напутствие со сцены произнес,
Желал им постоянной дружбы с солнцем,
Большого счастья и удач всерьез.

И школьники вчерашние впервые
Рукопожатьем обменялись с ним.
Забудутся ль мгновения такие?
В них — жар души, а не холодный дым.

Учитель... Нет возвышенной призванья,
Не назовешь профессии святей.
И как болят во время расставанья
С питомцами сердца учителей!

Ученики еще толпились в зале
Когда к ним быстро подошел физрук:
— Ребята, вы Есена не видали?
“Да вон Эсен!” — “Иди скорее, друг!”

Физрук похлопал по плечу Эсена:
— Давай-ка, брат, к диспетчеру бегом.
Тебя он хочет видеть непременно,
Потолковать с тобой кой о чем.

Учителя сидели в кабинете,
Беседа оживленная текла.
Эсен — назад, но, юношу заметив,
Директор тут же встал из-за стола.

— Входи, входи, Эсен... Хотя я поздравил
Уже вас всех, но — повторяюсь опять...
Ты в море знаний десять лет проплавал —
А не пора ли нынче в гавань стать?

В газетах мы встречаем то и дело
Твои заметки и статьи, Эсен.
С комузом ты справляешься умело.
Рисуешь хорошо. Притом — спортсмен.

Но... путь твой был пока что трудноватым,
И не росло на нем, мы знаем, роз...
Желаешь в нашей школе
быть вожатым? —
Раздался неожиданный вопрос. —

Конечно, нужно малость подучиться:
На курсы специальные пошлем.
А через год вернешься из столицы,
И эта школа — навсегда твой дом.

Эсен своей фантазией богатой
В грядущее себя переносил
И был в нем кем угодно... но вожатый?
Подобное представить — выше сил.

Взять, например, Шавкета и Омора.
Их издавна манил чабанский труд.
И что же? Не потребовалось спора:
Они уже сейчас овец стригут.

Всяк труд почетен... но поймите сами:
Когда огонь в твоей груди горит,
А ты возиться должен с малышами —
Ведь это самый настоящий стыд...

Дверь распахнула седенькая тетка —
Она Эсену заменяла мать,
И мальчик с детства прозвищем "сиротка"
Потребовал себя не оскорблять.

Каким она обедом угощала!
Как бойко хлопотала у стола!
Но ел Эсен без аппетита, мало —
Другим забита голова была.

— Ох, мой голубчик, я совсем старею:
Забыла, как, должно быть, ты устал...
Тебе не до еды... Ложись скорее. —
И возражать ей Есенбек не стал.

В саду, где колыхался запах тминный,
Он лег на деревянную кровать,
И вот — полузабытые картины
В его сознание начали всплывать...

II. Школа.

По пути к джайлоо маме стало худо.
У кривой березки мама прилегла,
После усадили маму на верблюда, —
Пожелав ей счастья, — жители села,
И отец ее домой повез оттуда...

На ущелье птицей опустилась мгла,
Путников застав у старой, ветхой юрты.
В ней и разместились: и меня под утро
Мама родила.

Белый верблюжонок мне был
предназначен,
Он со мною вместе заливался плачем:

Больно малышу — кольцо продели в нос.
Годы покатались с гулом водопада.

Мать с отцом пасли в горах
верблюжье стадо.

Я при нем подрос, и Белый мой подрос.

Помнится мне ясно каждая кочевка,
Вот уж я закутан с головы до ног
В теплую кошму, к горбу привязан ловко,
Так, что ни за что б с него упасть не мог.

Мать слыла в аиле смелой и везучей,
Нипочем ей были осыпи над кручей.
Едет на верблюде (в поводу — другой)
И средь скал отвесных запоет порой.

Кто-то из верблюдиц громко,
жутко стонет,
Вспомнив верблюжонка,
сдохшего на днях:
Эхо в пропастях
с беззвучным плеском тонет,
И неволько мне сжимает сердце страх.

В сумерках мы видим перевал, который
Нужно, хоть убейся, за ночь одолеть.
Служит лунный свет единственной опорой,
А насколько ж ненадежна теней сеть!

Узкая тропа то ливнями размыта,
То скотом разбита —
На версту подряд.
Плохо здесь верблюдам: плоские копыта
По камням скользят.

Грузно падают верблюды на колени,
И дрожат колени эти неспроста:
Никому не спустит слабости и лени
Грозный, жесткий перевал Иссык-Ата.

О глаза верблюдов там, на перевале!
Не глаза, а чаши, полные печали.
И, на мир взирая с болью и тоской,
Как они взывают к жалости людской!

Самый краткий отдых — и опять на
гребень:
Вытянуты шеи, оттопырен хвост.
Глянь: теперь ведущий валится на щебень,
Распластавшись в рост.

Что б ни толковали, а животных жалко;
Только вот не скажешь это про отца.
У него в руках и плеть, и даже палка —
Он несчастных ими лупит без конца.

Сусамыр. Освобождение от муки.
Рушатся на землю связанные вьюки.
— Что, досталось? — улыбается ата¹
По худым бокам своих питомцев глядя.
Не поверишь, на такие ласки глядя,
В ругань и побои на Иссык-Ата.

Ну, в иное время и дубины мало,
Чтобы усмирить верблюда — бууру²
Плохи встречи с ним: едва зима настала
И снежок к тому же выпал поутру.

Любит буура понежиться в сугробах,
Клубы пены ватой отлетают с губ.
Кончена забава. Стоп! Следите в оба:
Можно очень просто обратиться в труп.

Здесь опасней смерча, яростнее шквала:

¹ Ата — отец.

² Буура — сильный верблюд-самец.

Все, что ни приметит, может в пыль
стереть.

Тут и мне понятно, что дубины мало, —
Мой отец навстречу выставляет жердь.

Так в верблюжьем царстве
дни мои летели.

Верблюжата обрели во мне родню.

Просто чудеса: им нет еще недели,
А в игре ни одного не обгоню.

Дружен был я больше всех,
конечно, с Белым —

Зря ль родился с ним
в одну и ту же ночь?

Стал погонщиком —
не слишком-то умелым,

Но родителям спешил тогда помочь.

Если взглядом я минувшее окину,
Вижу цельную и четкую картину:

Мне пришлось мужать в суровую годину,
В сразу ставшее легендой времена.

А тогда... тогда не думал я об этом —

И пяти мне не исполнилось тем летом.
Началась война...

День за днем — сплошная пестрая
страница,

Год за годом мчится...

Майский вечер. Жду я с выпаса отца.

Возвращается он поздно, как обычно.

Входит в юрту... До чего же непривычно

Выражение отцовского лица!

— Что ж, Эсена время отвезти в долину,

В школу. Ведь уж скоро девять сыну,

Поживет пока у тетушки Азим...

Выпрошу аванс... хотя бы бога ради,

Ты не беспокойся — будет все, сынок:

Брюки и рубашка, книги и тетради,

Пусть я даже сам останусь без сапог.

Я давным-давно мечтал —

признаюсь честно —

Очутиться среди множества ребят,

В нашей юрте почему-то стало тесно,

И помчался я куда глаза глядят.

Копья лунные ломая, горы гордо
В небо вздыбились вблизи и вдалеке.
И мелее, чем всегда, казались морды
Верблюжат, игравших в луном молоке.

Звездным трепетом
дышал весенний воздух.
Пояс Млечного пути был так красив!

Облака у скал устроились на отдых,
Плотно их обвив.

Ну, а если взять да сверху кинуть камень?
Разорвутся облака — и к нам на луг
Заструятся невесомыми клочками,
Плавню вычертив узор, за кругом круг.

Грусть, под радостью дремавшая
подспудно,
Охватила неожиданно меня.
Пониманьем, как без гор мне
будет трудно, —
Ведь без гор я не жила еще и дня.

А без мамы? Без нее смогу ли жить я?
Слезы жгут меня расплавленным свинцом.

Но свершилось долгожданное событие,
И на Белого садимся мы с отцом.

Да, питомец мой и резвостью и силой
Вправе хвастаться, а я — гордиться им.
Мама шепчет: "Береги здоровье, милый"
Скрылась в юрте, зарыдав.
И мы — пылим.

Белый мягко в пыль ступает по дороге,
В бег пускается, лишь только захочу.
Вдруг — раздвинулись безмолвные
отроги:
Перед нами там, внизу, — долина Чу.

В бороздах бредут, шатаясь, лошаденки,
Тяжко-тяжко за пластом ложится пласт.
От села мальчишки мчатся
с криком звонким:
Мы ведь новенькие, нужно встретить нас:

И, себе рисуя долгожданный отдых
После жуткой тряски по горам крутым,
Добрались мы, наконец, уже при звездах
К тетушке Азим.

...С гулом водопада покатились годы.
Кончились, казалось, недавние невзгоды.
Я уж во второй с успехом перешел.
Помню, как играл с друзьями
без заботы, —
Ведь друзей немало я в селе нашел,
И была весна. И ветер был, как шелк...

Вот в такие дни на пастбище верблюжьем
Мой отец скончался, от меня вдали.
Привезли его в село по теплым лужам,
В белый саван облекли —
И погребли.

До сих пор, взглянув на горы
в теплой сини,
Смех отца я слышу, словно наяву.
Слезы сами так и катятся донине.
Я в былое уношусь, былым живу.

И бывает это чаще ранним утром,
В час, когда меня разбудит юная заря,
А вершины то мерцают перламутром,
То похожи на изломы янтара.

Над урочищем родным — заря все шире,

И глазами я его ищу в горах опять.
Только нет уж, нет отца на Кок-Адыре,
Нет и Белого — давно пришлось продать.
И тоскует в нашем старом доме мать:
Мы одни остались с нею в этом мире —
Как не горевать...

Мама вовсе сникла. Вовсе поседела.
(Красило ль несчастье хоть кого-нибудь?)
Да, к тому же, стала кашлять то и дело,
Так мучительно надсаживая грудь.

Стебли жесткого, колючего курая,
Ветки, прутья, пни гнилые — все в тандыр.
Давит, давит ноша, ноги подгибая:
Не вязанки на спине, а целый мир.

Мамину фигуру я вижу издалека —
Голова ее к коленям словно приросла.
Бедная, родная... Без жалоб, без упрёка
Сколько тяжестей она перенесла!

Все-таки я крепнуть начал постепенно:
За кураем в горы вскоре сам ходил,
Брался и за вилы, когда возили сено, —
В общем, набирался умения и сил.

Вновь сменились годы. Я — смотри-ка! —
в пятом.

Не отстаю в учебе — троек нет почти.

Со мною интересно, мне кажется,
ребятам —

Всегда спешат навстречу,
всегда нам по пути.

Хорошие песни мы с ними разучили,

Понялись друг за другом на окраине села.

А маму все болезни, хворобы все точили,

И горький срок настал —

Слегла...

Мал я был, но сразу понял, что случилось.

“Мама” — крикнул, ну, а голоса и нет.

Все вдруг перекошилось, закрутилось,

И померк перед глазами белый свет.

Словно бы меня толкнули чем-то сзади,

Словно бы с обрыва я слетел в поток...

А очнулся — тетя мне лицо и руки гладит,

Шелчет потихонечку: “Сынок”.

Не изведаль я сиротской горькой доли,

Мать мне заменила тетушка Азим.

Никогда я не был для нее чужим,
Но стонал, скрипя зубами,
от душевной боли,
Правда,
Был и с холодом, и с голодом знаком...
И — еще сильнее привязался к школе.

Всем, что только есть хорошего во мне,
Этим классам, этим партам я обязан,
К ним душой, умом и сердцем я привязан
—
Даже вот сейчас, во сне...

III. Вожатый

Когда Эсен проснулся, за дувалом "Алма"
Неторопливо догорал закат,
И был насквозь мерцаньем нежно-алым
Пронизан тихий яблоневый сад.

Уже звезда Чолпон мерцала зыбко,
По кронам прыгал свежий ветерок.
Эсен слегка поежился — продрог,
Но на лице — счастливая улыбка.

Неужто два или три часа назад

Мир виделся ему таким унылым?
Прозренье. Решение. Он рад,
Что больше не расстанется с аилом.

И, глядя на шуршавшую листву,
Где перед сном перекликались птицы,
Увидел он, как будто наяву,
Все то, что дальше в жизни
с ним случится.

...Закончил курсы. (Что ж, не институт,
Но ведь и тот не так недосыгаем.)
Зовут его почтительно агаем¹
Средь младших, да и старших там и тут.

В Кенеше — так аил зовется —
На месте дряхлой мазанки отца
Он дом построил с клумбой у крыльца
И с окнами туда, где всходит солнце.

Дом славный. Не найдется никого,
Кто равнодушно прошагал бы мимо.

¹ Агай — почтительное обращение младшего к старшему.

Женат Эсен на девушке любимой,
Две дочки подрастают у него.

Ну, ясно, что не в год случилось это,
Хоть так ему и кажется порой:
Седьмую зиму и седьмое лето
Проводит он с кенешской детворой.

Он свой в аиле. Здесь не нужно глянца,
Чтоб оценить вожатого задор.
Вот он с детьми разучивает танцы,
Вот без труда сколачивает хор;

Вот колышки своей рукой вбивает;
Возникнет сад да новый школьный двор..
Ну, а уж кто в ворота мяч вбивает —
Пожалуйста, копайте до сих пор.

Такой работе ребятишки рады;
Любой малыш о шалостях забыл,
С настроем боевым всего отряда
Без напряженья проявляет пыл.

Покрашены футбольные ворота,
Сверкает новосозданный турник.

Связала всех единая забота,
И найден общий, радостный язык.

Эсен свозил ребят в село Кычана
И с тамошнею детворой сдружил.
У памятника деды-ветераны
Ведут рассказ,
Как их ровестник жизнь свою прожил.

Не скроют, что Кычан проказил тоже,
Что мог о том да этом потужить,
Что был обычным пацаном —
И все же в нелегкий час смог подвиг
совершить.

Молчат мальчишки, калпаки снимают...
Посматривая на друзей своих,
Эсен и сам уже не понимает,
Как отпирался в давний час от них.

Не понимает, что стряслось с Таштаном,
Как научился возводить дома,
И кажется ему немного странным,
Где набрались Сопон с Бакир ума.

Столярничают, пашут, красят стены,
Им в мастерской давно не чужд станок.
О том, что сделал он, — Эсену,
Вожатому Эсену невдомек.

Он просто делал все легко и споро,
Не знал случайных и пустых помех.
Он даже на уборку помидоров,
Пожалуй, выбирался раньше всех.

Ну, тех кто не ленив, похвалит смело,
Ну, лодыря усмешкой похлестнет.
И, хоть считал, что ничего не делал,
А в общем, славный вырастил народ.

... Все Эсенбек увидел взором детства,
Пока рассвет вставал прозрачно ал,
Но только к болям собственного сердца
Прислушаться совсем не пожелал.

А зря. Оно в себя вмещало много
Добра, всечеловечьего добра.
И вдруг достигло, видимо, порога —
А за порог не глянет детвора.

Лежит средь поля чистого вожатый.
Себя за грудь руками ухватив.
А дождь — веселый, вешний, конопатый —
И не кончает свой простой мотив.

Испуганно несутся через поле
Мальчишки,
Завопив: — Агай! Агай!
Тот, скорчившись от нестерпимой боли,
Улыбнулся им:
— Бывает...

Лишь на коня, ребята, подсадите,
А конь меня до дома довезет,
Эх, доживем до тех событий!...
Еще не тот затеем хоровод!...

Мгновенно успокоились мальчишки:
Вожатый их — правдивый человек.
В путь двинулся, держась в седле не
слишком,
Больной с войны вожатый Эсенбек.

Добрался и тогда лишь вспомнил смутно,
Что дома нет ни дочек, ни жены:

Они к родне отправились как будто
И возвратиться через день должны.

Вернулись. Было тихо-тихо в доме.
Срывалось эхо странное со стен.
И ничего не изменилось, кроме
Того, что на постели спал Эсен.

Он крепко спал — вовек не пробудиться,
Он спал, не пробуждаясь на заре.
И осыпали бойким пеньем птицы
Огромный сад на бывшем пустыре.

Что он свершил, простой, негромкий,
скромный?

Он светозарен был и легкокрыл.
Он силы был воистину огромной:
Он миру поколения взрастил.

1968 г. Село “Кенеш”.

МАЗМУНУ

Ала-Тоого	5
Булбулга	6
Кыргызстан	7
Ысык-Ата — Тууган жер	9
Жыргады ээ Көлүм, жыргады	11
Жүргөнсүйт бийлеп жүгүрүп	12
Булак	13
Аялзат — үйдүн арчасы	14
Сүйүү китеби	16
Ушунуңа ыракмат	18
Чолпон-Ата	19
Жаз деми	21
Төө-Кокту	23
Тамчылар	24
Быйылкы жаз	26
Ысык-Көл	27
Байкасак кантет	28
Атаңды эстей жүр	29
Балама	30
Чач тарач кыз	31
Сагынганым	32
Жазгы жамгыр	33
Мейли эле	34
Жаш кезде	36
Жаз айына	37
Алма	38
Жаандан кийин	39
Боз торгой	40

Менде да учкун тутанды	41
Кеч күз	43
Ошол күндөн	44
Эстедим	45
Жашоо ушундай	46
Өтпү бекен?	47
Айлуу түндө	49
Ысык-Көлгө	50
Кайдасың сүйкүм карындаш?	51
Жан сырым	53
Мугалим эжей	54
Кар жааган түнү	56
Сени эстейм	57
Шамал менен булут	58
Жаңы жыл	59
Уулума	60
Чемпион	61
Ырыс болуп	62
Кайтарчу болдук үчөөлөп	63
Ак арак жакшы жутарга	65
Бишкектен “крутой” келгенде	66
Асылып жатам калемге	68
Бакалардын сайраны	69
Жалгыздык	71
Адамдар түркүн кеп айтат	73
Элесин көрөм баланын	74
Камчылануу	76
Жакшы түш	78
Арноо	82

Менин пейилим	84
Кетменим	85
Сен үчүн	86
Сырдашуу	87
Уй айдаган кыз	89
Айыл күнү	91
Жаркылдап иним, жүр эсен	96
Булгаары топ	98
Кашка суу	100
Жылкычы	102
Бала тилеги	104
Барсаң бар, кызым	105
Күйөө балама, кызыма	107
Табийгат эгер мен десе	108
Балтанды жерге таштаба	110
Чай ичишүү	111
Көл кызына	113
Сагынганда	115
Эстебес чал	116
Эстеликке эки ыр	117
Түшүнсөң	119
Нарынга жете барганда	120
Тилегим	124
Базарга сатып ийсемби?	126
Бир атып коём мынтыкты	128
Поэзия	129
Байчечекей	130
Ала-Тоо	131
Астронафт чыкты кыргыздан	132

СОДЕРЖАНИЕ

Подснежники. Перевод В.Шленского	134
Возвращается юность весной.	
Перевод Вяч. Шаповалова	135
Весеннее утро. Перевод Шаповалова	138
Родник. Перевод М.Еремина	139
Тот давний свет. Перевод Шаповалова	140
“Ранней весной черная туча...”	
Перевод В.Шленского	142
Мечты. Перевод В.Шаповалова	143
Ветер и туча. Перевод В.Шленского	145
Дождь. Перевод Ю.Смышляева	147
Жаворонок. Перевод В.Шленского	148
Посвящение. Перевод В.Шленского	149
Туя-Кокту — Верблюжья ложбина.	
Перевод В.Шаповалова	152
Торопит время. Перевод В.Шленского	154
Малыш. Перевод В.Шаповалова	156
Кожаный мяч. Перевод В.Шленского	158
Матери. Перевод Ю.Смышляева	160
Сельский день. Перевод В.Шленского	162
Простая истина.	
Перевод Ю.Смышляева	167
Пойми. Перевод В.Шленского	168
Совместное чаепитие.	
Перевод В.Шленского	169
Цветы памяти.	
Перевод Ю.Смышляева	170
Дорога. Перевод В.Шаповалова	171

Рассказ сына поэта.	
Перевод Шленского	178
"Впору эта молодость".	
Перевод В.Шленского	180
Запах детства. Перевод В.Шленского	181
"Молчу, когда сварливец входит в раж". Перевод М.Еремина	182
Моя любовь. Перевод Ю.Смышляева	183
Иссык-Кульский вальс.	
Перевод В.Блиновой	184
Две грозы. Перевод В.Шаповалова	185
В то лето... Перевод В.Шаповалова	186
Осень. Перевод Ю.Смышляева	188
Огонь. Перевод В.Шаповалова	189
Листья желтеют...	
Перевод В.Блиновой	192
Ночной этюд.	
Перевод В.Шаповалова	193
Снежная ночь.	
Перевод Ю.Смышляева	194
Новый год. Перевод М.Еремина	195
Поэма о друге.	
Перевод Ю.Смышляева	196

Көркөм адабий китеп
Художественно-литературное издание

Көкүл Жаманкулов
(Шамшыдин)

ЖЫЛДЫЗЫМ

МОЯ ЗВЕЗДА

на кыргызском и русском языках
ырлар, стихи

Редактору Жумакан Сариев
Компьютердик калыпка салган
Жанар Камалхожайева
Тех.редактору Мира Жаманкулова
Корректору Жылдыз Жаманкулова

Терүүгө 1.10.1997 ж. берилди. Басууга
10.11.1997 ж. кол коюлду.

Кагазы офсеттик,
форматы 70х90 1/32. 7 Басма табак

Заказ 770, Тираж 700

Баасы келишим менен.

Кант кичи полиграфиялык ишканасында
басылды.

Базар баа —
жазганыңды басуу кыйбат,
Жазбасаң жата албайсың
“чымын” кыйнап.

Аттиң ай, ары жолдо
турган учур,
Акындын антаңдаган
жүрөгү ыйлап...